

บทที่ 4

ผลการวิจัย

วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์

การวิจัยเรื่องวัฒนธรรมดนตรีชาติพันธุ์สู่การประดิษฐ์สร้างสรรค์ดนตรีร่วมสมัย : กรณีศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ ม้ง ลีซู ลาหู่ ดาระอั้ง ปกาเกอะญอ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1. เพื่อศึกษา วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ม้ง ลีซู ลาหู่ ดาระอั้ง ปกาเกอะญอ 2. เพื่อประดิษฐ์สร้างสรรค์ ดนตรีร่วมสมัยจากวัฒนธรรมดนตรีชาติพันธุ์ ดังนี้

การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ม้ง ลีซู ลาหู่ ดาระอั้ง ปกาเกอะญอ

- 4.1 วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ม้ง
- 4.2 วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ลีซู
- 4.3 วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ลาหู่
- 4.4 วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ดาระอั้ง
- 4.5 วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอะญอ

4.1 วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ม้ง

จากการศึกษาวิจัย พบว่าดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ม้ง มีทั้งเครื่องดนตรี ศิลปินนักดนตรี นักร้อง ดังนี้

- 4.1.1 เค่ง
- 4.1.2 เพลงร้อง ฮูกือเจีย หรือเพลงร้องในงานปีใหม่ม้ง

4.1.1 เค่ง หรือแคนม้ง

เค่งเป็นเครื่องดนตรีชั้นสูงของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ซึ่งเชื่อว่าสามารถติดต่อสื่อสารกับวิญญาณได้ เค่งอยู่ในตระกูลเครื่องลมไม้ ประเภทที่มีท่อเสียง ภายในท่อมัลลันทองเหลืองติดเข้าไปกับตัวท่อ บรรเลงโดยวิธีการเป่าเสียงและดูดเสียง เค่ง มีลักษณะทางกายภาพ 2 ส่วน คือ ส่วนท่อของเค่ง เรียกว่า ท่อเค่ง (ดีเค่ง) และส่วนลำตัวเค่ง (เต้าเค่ง) ดังนี้

1) ท่อเค่ง

ท่อกะม้งมีทั้งหมด 6 ท่อเสียง โดยสอดท่อเสียงเข้ามายังตัวเค่งข้างละ 3 ท่อ ด้านขวาของตัวเค่ง มีท่อกะขนาดใหญ่สุด (ดีหัว) 1 ท่อ ผลิตจากไม้ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 6 นิ้ว บางทีเรียก ไม้หก (ฮยัง ตัว ตะจี) หรือไม้ข้าวหลาม (ฮยัง หมอ ตะจ้าง) ภายในท่อกะขนาดใหญ่บรรจุลื่นเสียงทำ

จากทองเหลือง(ไลเค่ง) จำนวน 2-3 ล้วน ท่อเสียงนี้มีขนาดใหญ่มีเส้นผ่านศูนย์กลางมากที่สุด และมีขนาดสั้นที่สุด ท่อ ดีห์ลัวนี้ ถือว่ามีความสำคัญมากที่สุด ถือว่าเป็นท่อหลัก หรือท่อแม่

ท่อเสียงอีก 5 ท่อมีขนาดเล็กเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1 นิ้ว ผลิตจากไม้ไผ่ช้อยยาว (ฮยั้ง เค่ง) สมัยก่อนนิยมไม้ไผ่สีเหลือง เพื่อความคงทน แต่ยั้งเน้นสีเหลืองเหมือนเดิม ท่อแต่ละท่อมี ล้วน (ไหลเค่ง) 1 ล้วนผลิตจากทองเหลือง หรือโลหะเช่นเดียวกับล้วนของท่อดีห์ลัว ท่อทั้ง 5 ท่อทำให้โค้งงอเพื่อความสวยงาม และสะดวกจากการเต้นบรรเลง ปัจจุบันท่อเสียงของเค่งผลิตจากท่อประปาทั้งนี้ เป็นวัสดุที่หาได้ตามท้องตลาด และมีความคงทน

ภาพที่ 4.1 เค่ง

ภาพที่ 4.2 ลิ้นเค่ง

การเรียกชื่อท่อ และการเรียงลำดับเสียงของเค่ง มีดังนี้

มือขวา

เสียงที่ 1 หรือท่อนที่ 1 เรียกว่าท่อนดีลัว เป็นท่อนขนาดใหญ่อยู่ขวามือของเต้าเค่ง กดเสียงด้วยนิ้วหัวแม่มือ

เสียงที่ 2 หรือท่อนที่ 2 เรียกว่าท่อนดีลู่ เรียงถัดมาจากท่อนที่ 1 กดด้วยนิ้วชี้

เสียงที่ 3 หรือท่อนที่ 3 เรียกว่าท่อนดีเค่ง เรียงถัดมาจากท่อนที่ 2 กดด้วยนิ้วกลาง

มือซ้าย

เสียงที่ 4 หรือท่อนที่ 4 เรียกว่าท่อนดีตือ เป็นท่อนที่วางติดกับท่อนที่ 1 (ดีลัว) กดด้วยนิ้วหัวแม่มือ

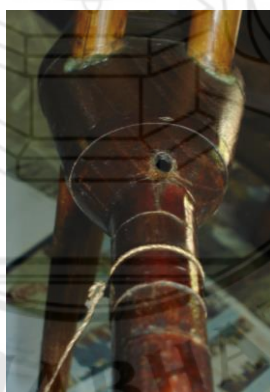
เสียงที่ 5 หรือท่อนที่ 5 เรียกว่าท่อนดีบู เรียงถัดมาจากท่อนที่ 1 กดด้วยนิ้วชี้

เสียงที่ 6 หรือท่อนที่ 6 เรียกว่าท่อนดีโล เรียงถัดมาจากท่อนที่ 2 กดด้วยนิ้วกลาง

2) เต้าเค่ง

เต้าเค่ง หรือลำตัวเค่ง สมัยก่อนนิยมผลิตจากไม้เนื้ออ่อนเรียกว่า “ตง คล่า” ไม้ชนิดนี้เป็นชนิดเดียวกันกับไม้ใช้ทำทัพพี และไม้ “ตะสี่ปะ” ซึ่งไม้ชนิดนี้มี 2 แบบ คือตะสี่ปะถู (ถู คือ ต้นสน) และ ตะสี่ปะซัว (ซัว คือ ต้นเฟิร์น) การผลิตเต้าเค่งโดยใช้ไม้ชิ้นเดียวผ่ากลางเป็น 2 ซีก เจาะให้ด้านในกลวง นำมาประกบกันให้สนิท รัดด้วยเปลือกไม้กำลังเสื่อโครง (เถาะเหียง) บ้างก็ใช้พลาสติก หรือ แผ่นเงินทองเหลืองแทน ปัจจุบันลำตัวเค่งนิยมใช้ท่อประปาขนาดใหญ่ทดแทน โดยใช้ความร้อนในการขยายตัว ทำให้เต้าเค่งมีขนาดใหญ่กว่าขนาดท่อประปาเดิม

ลำตัวสำหรับถือเป็นกระเปาะ (เต้า) เจาะรูตามแนวตั้งจำนวน 2 แถว ๆ ละ 3 รู เพื่อใช้เสียบท่อนเค่ง ส่วนปลายของเต้าเค่งเป็นท่อนสำหรับปากเป่า มีลักษณะเรียวแหลมเซาะเป็นร่องตรงกลาง ปากเป่าหุ้มด้วยทองเหลืองเพื่อความคงทน และสวยงาม บริเวณปลายกระเปาะเจาะรูเล็ก ๆ ไว้ระบายน้ำลาย

ภาพที่ 4.3 ส่วนปลายกระเปาะ เจาะรูระบายน้ำลาย

บทบาทของเค่งต่อความเชื่อ และพิธีกรรม

เดิมทีกลุ่มชาติพันธุ์ม้งนั้นย้ายมาจากถิ่นฐานตอนใต้ของประเทศจีน รับวัฒนธรรม จารีตขนบธรรมเนียมประเพณี ข้อห้าม ข้อนิยม มาตั้งแต่ครั้งอยู่ในผืนดินจีนในสมัยนั้น เมื่ออพยพโยกย้าย

ถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทย จึงนำเอาวัฒนธรรมเข้ามาโดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านความเชื่อ พิธีกรรม ผู้วิจัยแบ่งประเด็นศึกษาไว้ดังนี้

1) บทบาทของเค่งในวิถีชีวิต

1.1) เพื่อความรื่นเริงบันเทิงใจ

ในเทศกาลปีใหม่ม้ง เค่ง มีบทบาทเป็นอย่างมากที่จะให้ความบันเทิงทั้งกลางวัน และกลางคืน โดยในเวลากลางวันจะมีชื่อเรียก “เค่งนุ” ใช้เป่าบรรเลงเพื่อเกี่ยวพาราสี หรือจีบสาว หรือใช้เดินป่า ระหว่างทาง และในเวลากลางคืน เค่งจะสร้างความบันเทิงอีกลักษณะหนึ่งมีชื่อเรียก “เค่งมอดู” ใช้เพื่อการเกี่ยวพาราสีเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้บทเพลงในเวลากลางคืนจะใช้เฉพาะกลางคืน ไม่สามารถนำมาบรรเลงเวลากลางวัน

1.2) บรรเลงเนื่องในโอกาสพิเศษ

การบรรเลงเค่งเนื่องในโอกาสพิเศษได้แก่

1.2.1) การเป่าเค่งเพื่อเป็นการทักทายกันครั้งแรก โดยการเป่าเป็นการทักทายเมื่อเจอกันครั้งแรก อีกทั้งการเป่าเค่งเพื่อแสดงความชื่นชมยินดีที่รู้จักกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้มาเยือนกับเจ้าบ้าน รวมถึงเป่าเพื่ออวยพรให้มีความสุข มีความเจริญในหน้าที่การงาน มีสุขภาพที่แข็งแรงกลับไป รวมถึงทุกคนในครอบครัว

1.2.2) การบรรเลงเค่งเป็นสัญลักษณ์แทนคำสวัสดิ์ หรือ “ซินซีซือปู” การเป่าเค่งเพื่อแสดงถึงการถามไถ่สารทุกข์สุกดิบ แสดงถึงการต้อนรับแขกที่มาเยือนด้วยความเต็มใจ เป็นการให้เกียรติผู้มาเยือนอีกทางหนึ่ง

1.2.3) การบรรเลงเค่งเพื่อแสดงออกถึงความเคารพ ซาบซึ้ง และขอขอบคุณที่มีผู้มาเยี่ยมเยือน (คิลิ) ทั้งนี้เมื่อแขกหรือผู้มาเยือนได้ฟังแล้วจะเกิดความรู้สึกประทับใจที่ได้ฟังบทเพลงเค่ง

2) บทบาทเค่งในพิธีกรรม

กลุ่มชาติพันธุ์ม้งถือว่าเค่งเป็นเครื่องดนตรีที่มีบทบาทสำคัญต่อพิธีศพของม้งมาก เค่งเปรียบเสมือนเป็นสัญลักษณ์ที่จะสื่อสารระหว่างวิญญาณผู้ตายสู่อีกโลกหนึ่ง

2.1 บทบาทของเค่งในพิธีศพ

ชาวม้งถือว่าเค่งเป็นเครื่องดนตรีที่มีบทบาทสำคัญต่อพิธีศพมาก เปรียบเสมือนเป็นสัญลักษณ์สื่อสารระหว่างวิญญาณผู้ตายสู่อีกโลกหนึ่ง ชาวม้งเชื่อว่าเมื่อมีคนตายในหมู่บ้านต้องรับนำเค่งเป่าก่อน ซึ่งเสียงเค่งจะสามารถสื่อสารกับวิญญาณผู้ตาย และ เพื่อเป็นการนำทางดวงวิญญาณของผู้ตาย ผู้เป่าเค่งในพิธีศพ เรียก “สื่อเต้ง” และคนตีกลองอีกหนึ่งคน

ขั้นตอนการเป่าเค่งในพิธีศพ

1) ผู้ทำพิธีสวด (เต๋อเว่) เริ่มพิธีสวดขึ้นนำวิญญาณผู้ตาย ณ จุดที่เคยฝังรกรงของผู้ตาย (หากมีการฝังรกรงไว้หลายแห่ง จะมีการสวดทุกจุดที่เคยฝังรกรง) เมื่อสวดเสร็จจึงมีการเก่าแคว่และตีกลอง ซึ่งบทเพลงให้สำหรับงานศพเท่านั้น การเก่าแคว่ให้ผู้เสียชีวิตไปแล้ว เป็นการเป่าสื่อสารกับผู้ตายว่าตนสิ้นชีวิตแล้ว และชี้ทางแก่วิญญาณผู้ตายให้ทราบว่าจะเดินทางไปพบบรรพบุรุษที่ไหน เมื่อพบภัยศัตรูจะต่อสู้อย่างไร การข้ามน้ำ ข้ามภูเขาสูงจะอย่างไร การไปเกิดใหม่ต้องทำอย่างไร

2) ช่วงเวลาในพิธีศพ ก่อนรับประทานอาหารทุกมื้อต้องเก่าแคว่ ตีกลองพร้อมกับยิงปืน 3 นัด และเวลาอีกทั้งเวลาเที่ยงคืนให้ปฏิบัติเหมือนกัน จนกว่าจนเสร็จพิธีศพ

3) พิธีศพช่วงเวลากลางวัน ต้องเก่าแคว่เพื่อนำทางวิญญาณผู้ตายสู่ปรโลก ใช้บทเพลงนำทางชื่อว่า “ช่องเก้” บทเพลงนี้ไม่เพียงเพื่อนำทางวิญญาณเท่านั้นยังเป็นการสร้างบรรยากาศในงานพิธี และทำให้ญาติพี่น้องผู้ตายรู้สึกสบายใจหมดกังวล ให้มีความเชื่อว่าวิญญาณจะไม่มีทุกข์ ความยากลำบากต่อไปอีกแล้ว

4) พิธีศพช่วงเวลากลางคืน ความหมายของบทเพลงจะสื่อสาร เชิญชวนแขกอยู่เป็นเพื่อน ตลอดทั้งคืน สร้างบรรยากาศให้ตึกคัก อวยพรแขกที่มาร่วมงานให้มีความสุข

5) พิธีฆ่าวัว ในช่วงตอนเย็นก่อนวันฝัง บรรดาญาติหาพื้นที่ฆ่าวัว และนำวัวเท่าจำนวนลูกชายของผู้ตาย เต๋อเว่ทำพิธีสวดให้วัวเป็นผู้นำวิญญาณผู้ตายไปสู่สวรรค์ และสือตั้งจึงบรรเลงแคว่ และตีกลอง เมื่อเสร็จพิธีจะรื้อหนึ่งกลองทิ้งไว้บริเวณนั้น

ข้อห้ามของการเก่าแคว่

- บทเพลงในพิธีศพไม่นิยมนำมาเก่าแคว่เล่น ใช้เก่าแคว่เฉพาะพิธีศพ
- เมื่อเก่าแคว่ในพิธีศพต้องตีกลองเสมอ ชาวม้งเชื่อว่าเสียงแคว่เปรียบเสมือนสิ่งคอยชี้แนะทางอยู่ข้างหน้าวิญญาณผู้ตาย ส่วนกลองเสมือนเพื่อนที่มีพลังคอยเดินตามอยู่ข้างหลัง
- เพลงที่ใช้เก่าแคว่ในเวลากลางวันห้ามใช้เก่าแคว่ในเวลากลางคืน และ เพลงที่ใช้เก่าแคว่ในเวลากลางคืนห้ามใช้เก่าแคว่ในเวลากลางวัน

4.1.2 เพลงร้อง ฮูกือเจี้ย หรือเพลงร้องในงานปีใหม่ม้ง

เพลงร้องฮูกือเจี้ย หรือบางทีชาวม้งเองเรียก “ซอม่้ง” มีลักษณะการร้องเหมือนขับซอของเพลงพื้นบ้านภาคเหนือ¹ บทเพลงฮูกือเจี้ย เป็นการร้องแบบ ร้อยเนื้อทำนองเดียว กล่าวอีกนัยคือบทเพลงใช้ทำนองเพียงทำนองเดียว แต่ใช้เนื้อร้องที่จากการแต่งจากไหวพริบของผู้ร้องในทันใด การร้องฮูกือเจี้ยเป็นการเล่าเรื่องราวการดำรงชีวิตของชาวม้ง ซึ่งจะร้องเพื่อเล่าเรื่องราวเดียวกันตลอดทั้งเพลง เช่น เรื่องราวที่เกี่ยวกับความรักระหว่างหนุ่มสาว (ฮูกือเจี้ย แปลง) การเล่าเรื่องราวของลูกสะใภ้ใน

¹ ซอคือ การขับลำนำของชาวล้านนา หรืออาจเรียกว่า การร้องเพลงมีเครื่องดนตรีประกอบ เช่น ปี่จุม ชิ่ง ขลุ่ย สะล้อ

ลักษณะต่าง ๆ (ฮูกือเจี้ย อัว นยะ นยะ) การเล่าเรื่องราวการทำมาหากิน และการดำรงชีวิต (ฮูกือเจี้ย อ้วน้ออัวโฮ) และการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการตาย ซึ่งเล่าเรื่องเกี่ยวกับความยากลำบาก การกำพริ้า พ่อแม่ งานศพ ความสัมพันธ์ของผู้ร้องต่องานศพหรือญาติที่จากไป(ฮูกือเจี้ย ตัว ตัว)

การร้องเพลงฮูกือเจี้ยจะถูกนำมาร้องในช่วงเทศกาลปีใหม่ม้ง ปัจจุบันจะจัดเวทีเพื่อให้ นักร้องฮูกือเจี้ย ทั้งเยาวชน หนุ่มสาว และผู้สูงอายุ มาร่วมแสดงความสามารถ ทั้งนี้โดยส่วนมากจะขึ้น เวทีพร้อมกัน 2 คน หากนักร้องรุ่นเยาวชนั้นก็จะมีร้องเพลงง่ายๆ ร้องพร้อมกันทั้ง 2 คน แต่หากรุ่น ผู้สูงอายุที่มีความเชี่ยวชาญในการขับร้องจะผลัดกันร้อง

ภาพที่ 4.4 นักร้องเยาวชนร้องเพลงฮูกือเจี้ยงานปีใหม่ม้ง

4.2 วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ลีซู

การศึกษาองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซู ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัด แม่ฮ่องสอน มีประชากรชาวลีซูอาศัยอยู่จำนวนมาก มีนักดนตรีและนักร้องที่ให้ความสนใจวัฒนธรรม ดนตรีลีซู และพบว่าเครื่องดนตรีมีอยู่ 4 ชนิด นั่นคือ ปาลิฝูหลู, ฝูหลูแลแล, ฝูหลูนาอู๋, ซือบือ

4.2.1 ปาลิฝูหลู

1) ลักษณะทางกายภาพทั่วไปของปาลิฝูหลู

ภาพที่ 4.5 ลักษณะกายภาพทั่วไปปาลิฝุ่นหู

ปาลิฝุ่นหูเป็นแคนขนาดเล็ก เป็นเครื่องดนตรีในกลุ่มเครื่องลม ส่วนประกอบหลักของ ปาลิฝุ่นหู มี 3 ส่วน คือ น้ำเต้า ท่อเสียง ลิ้น

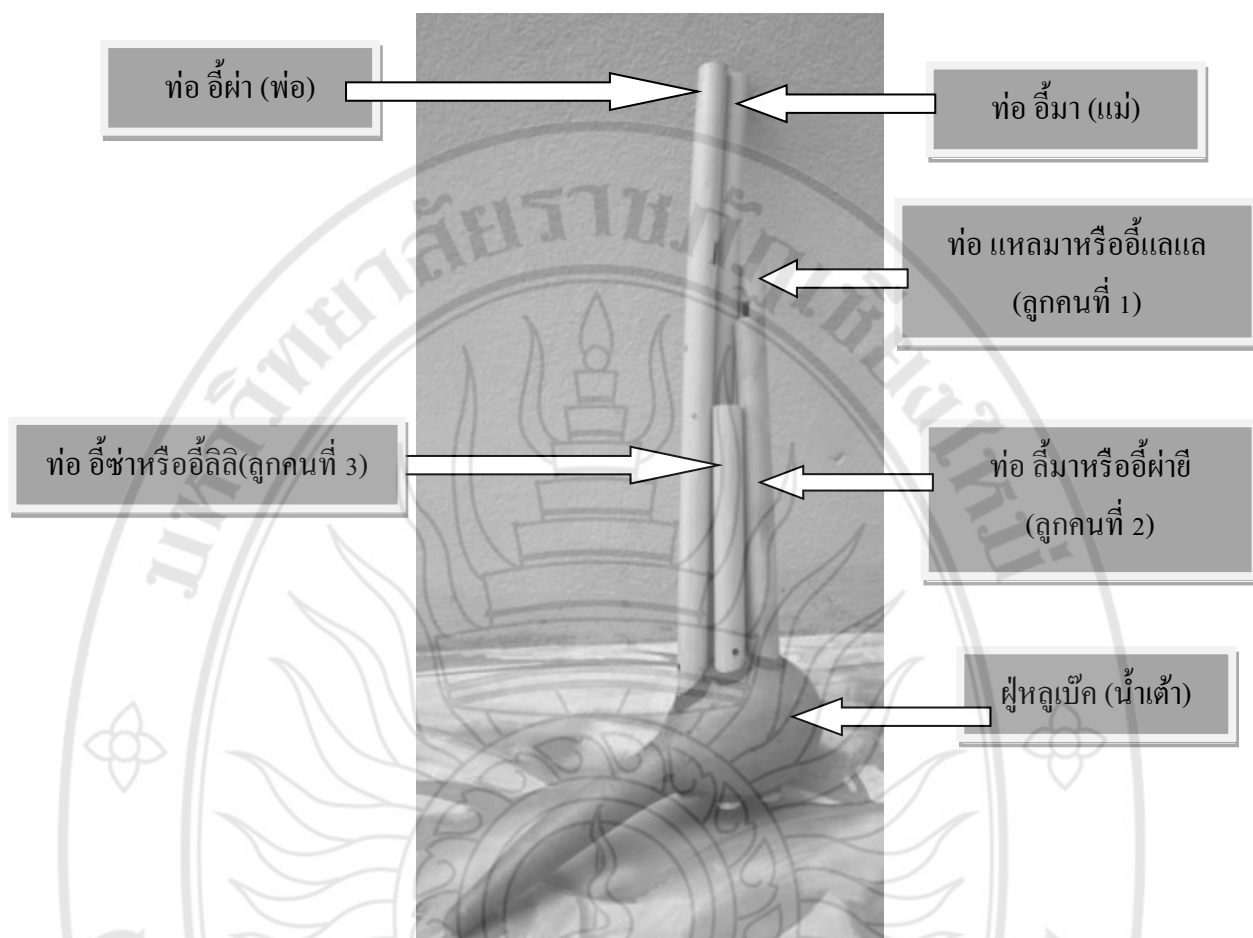
- น้ำเต้า (ฝุ่นหูเบ็ด) ได้มาจากผลน้ำเต้าที่มีอายุแก่ และนำมาตากแห้งน้ำเต้าต้องมีลักษณะเป็นวงรี หรือ วงกลม อีกทั้งก้านของผลน้ำเต้ามีทั้งก้านยาว และก้านสั้น

ภาพที่ 4.6 น้ำเต้าของปาลิฝุ่นหู

- ท่อเสียงของปาลิฝุ่นหู (อ๊)

ท่อเสียงของปาลิฝุ่นหูทำจากไม้เหียงะ มีจำนวนทั้งหมด 5 ท่อเสียง ติดลึ้นไม้ไผขนาดเล็กกับแต่ละท่อเสียงโดยรวมทั้ง 5 ท่อสอดเข้ากับน้ำเต้า ติดด้วยขี้ชันโรง (เบี้ยะเหม่อซุ) ท่อเสียงของปาลิฝุ่นหูมีชื่อเรียกดังนี้

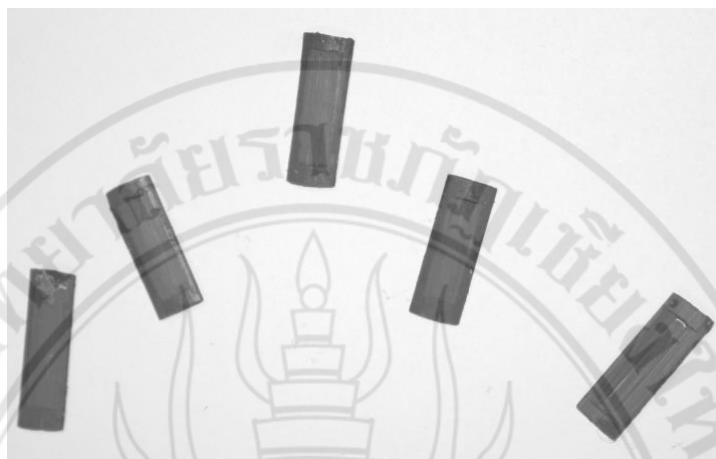
ภาพที่ 4.7 ชื่อเรียกของท่อเสียงปาลิผู้หลู

- ลี้นปาลิผู้หลู (ผู้หลูลาขุ)

ลี้นของปาลิผู้หลู เป็นลี้นอิสระ (Free reed) ทำจากไม้ไผ่ขนาดเล็ก เกิดเสียงได้โดยการเป่า และการดูด แต่ละท่อเสียงของปาลิผู้หลูมีลี้นติดอยู่ทุกท่อ ขนาดความหนาของลี้นในแต่ละท่อมีความแตกต่างกัน ท่อที่มีระดับเสียงต่ำ ความหนาของลี้นน้อยกว่าท่อที่ระดับเสียงสูง ดังนั้นท่อ อีมา (แม่) จะมีลี้นที่บาง ทำให้เกิดเสียงต่ำ และท่อ อีซ่า (ท่อสั้นสุด) มีลี้นที่หนาที่สุด ทำให้ได้เสียงสูง

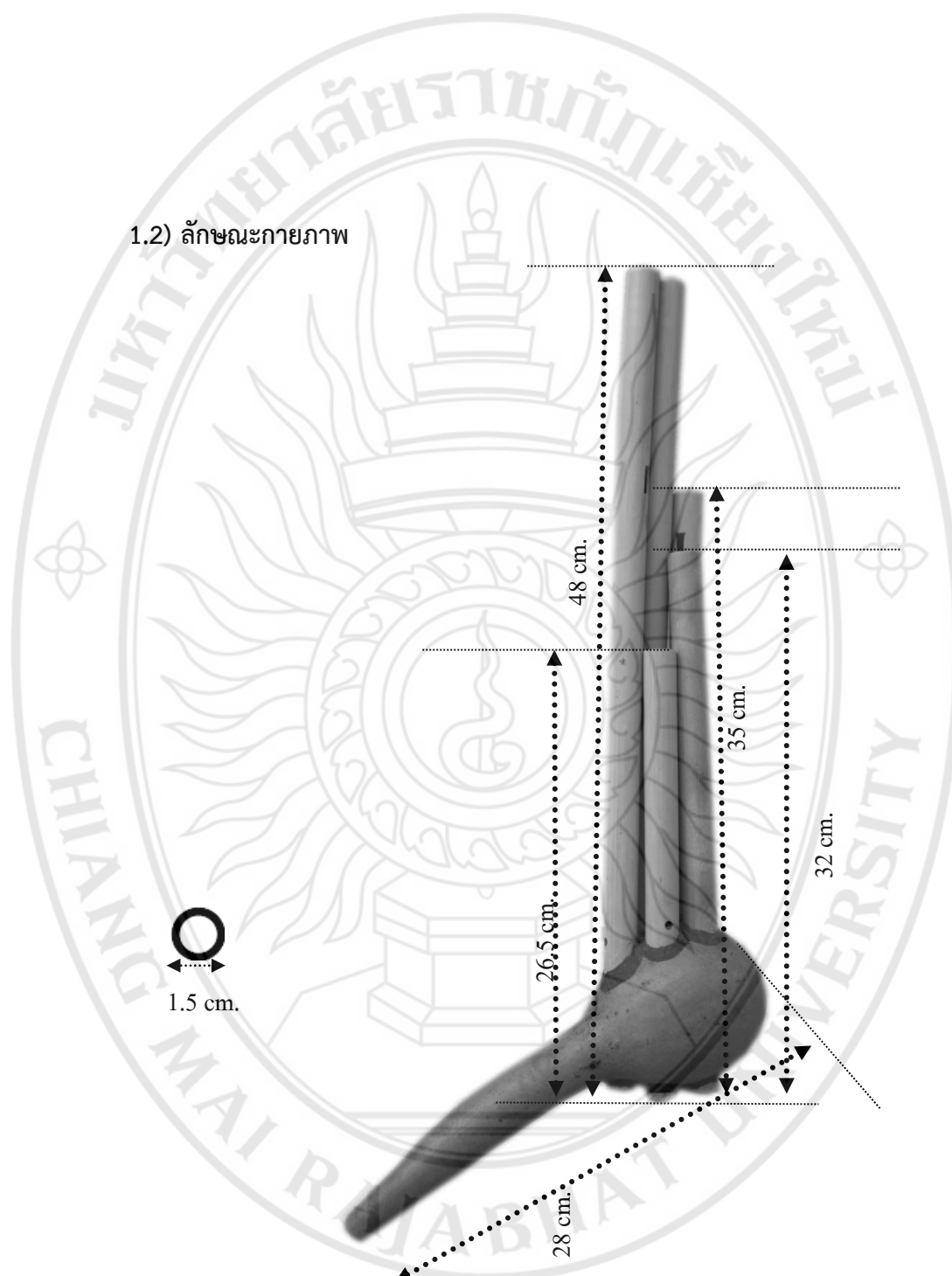
ภาพที่ 4.8 ช่องสำหรับใส่ลั่นปาลิผู้หลู

ภาพที่ 4.9 ลั่นของปาลิผู้หลู

ลั่นของปาลิผู้หลู ถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้เสียงของปาลิผู้หลู นั้นมีคุณภาพ ฉะนั้นไม้ที่ใช้ทำลั่นต้องเป็นไม้ที่มีคุณภาพ ผนวกกับผู้ผลิตที่มีความชำนาญ มีประสบการณ์สูง ทำให้ได้เสียงของปาลิผู้หลู ที่มีคุณภาพ เสียงดี ทนทาน ไม้ที่ใช้ทำลั่นปาลิผู้หลู คือไม้ไผ่หว่ามะ เป็นไม้เนื้อแน่น เนื้อของไม้มีความละเอียด เหนียวทนทาน ขึ้นดีบนภูเขาสูง

1.2) ลักษณะกายภาพ

ภาพที่ 4.10 ภาพจำลองกายภาพปาลิฝุ่นูหลู

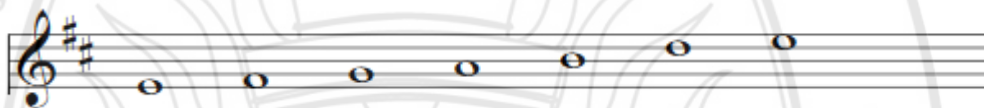
ตารางที่ 4.1 แสดงรายละเอียดปาลิฝุ่นูหลู

รายละเอียด	ความยาว (ซ.ม.)
------------	----------------

รายละเอียด	ความยาว (ช.ม.)
ความยาวท่อน อี๊ฟ่า (พ่อ)	48
ความยาวท่อน อี๊มา (แม่)	48
ความยาวท่อน แหลมา (ลูกคนที่ 1)	35
ที่ 2)	32
ความยาวท่อน อี๊ซ่า (ลูกคนที่ 3)	26.5
เส้นผ่านศูนย์กลางของท่อนเสียง	1.5
ความยาวของน้ำเต้า	28

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

กลุ่มเสียงสำคัญปาลิผู้หลู

1.3) การบรรเลงปาลิผู้หลู

ภาพที่ 4.11 การบรรเลงปาลิผู้หลู

การบรรเลงปาลิผู้หลู โดยการเป่าลมเข้า และดูดลมออกจึงจะเกิดเสียง เมื่อลมจากการเป่า หรือดูดเข้าไปกระทบลิ้นทำให้เกิดการสั่นสะเทือน เมื่อปิดรูของแต่ละท่อจึงทำให้เกิดเสียง ทั้งนี้ ท่อ อีมา (แม่) นั้นเกิดเสียงตลอดเวลาเนื่องจากไม่มีรูสำหรับปิดทำให้เกิดเสียงยืน (Drone)

วิธีการการจับปาลิผู้หลูถือว่าเป็นขั้นตอนที่ต้องฝึกให้ชำนาญ เพราะมีผลต่อเสียงที่เป่าออกมา โดยจับให้กระชับสบายไม่แน่นไม่หลวมจนเกินไป และประคองปาลิผู้หลูไว้ตลอดเวลาที่บรรเลง มือ ซ้ายให้ประคองปาลิผู้หลูโดยใช้นิ้วหัวแม่มือ ปิดรูของท่อ อีผ่า (พ่อ) นิ้วชี้ปิดรู ท่อ อีมา (แม่) นิ้วกลาง ใช้ประคองท่อเสียง นิ้วนางกดรูท่อ ลีมา (ลูกคนที่ 2) และนิ้วก้อยใช้ประคองท่อเสียงมือขวาทำหน้าที่ ประคองปาลิผู้หลูอีกทางหนึ่ง โดยนิ้วหัวแม่มือกดใต้ท่อ อีผ่า (พ่อ) นิ้วชี้ใช้ประคองน้ำเต้า นิ้วกลางปิด รู ท่อ อีซ่า (ลูกคนที่ 3) นิ้วนางและนิ้วก้อยใช้ประคองน้ำเต้า

ภาพที่ 4.12 การวางนิ้วหัวแม่มือซ้ายปิดรูของท่อ อีผ่า (พ่อ) นิ้วชี้ปิดรู ท่อ อีมา (แม่)

ภาพที่ 4.13 การวางนิ้วนิ้วนางมือซ้ายกดรูท่อ ลีมา

ภาพที่ 4.14 การวางนิ้วกลางมือขวาปิดรู ท่อ อีซ่า (ลูกคนที่ 3)

เทคนิคการใช้นิ้วหัวแม่มือขวา ที่จะทำให้บทเพลงมีความไพเราะ โดยการสับนิ้วหัวแม่มือ ท้ายท่อเสียง หรือการตบท้ายท่อเสียง ท่อ อีซ่า (พ่อ) วิธีสับนิ้วหัวแม่มือขวาท้ายท่อเสียงให้ทั้ง ระยะห่างจากหัวแม่มือกับท่อเสียง ประมาณครึ่งเซนติเมตร โดยขยับนิ้วขึ้นลงไปมา จึงทำให้เกิดการสั่น เสียง (Vibrato)

ภาพที่ 4.15 การวางนิ้วหัวแม่มือขวาปิดรูของท่อ อีซ่า (พ่อ)

4.2.2 ผู้หลูแลแล

ผู้หลูแลแลเป็นแคนขนาดกลางของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซู เป็นเครื่องดนตรีในกลุ่มเครื่องลม ส่วนประกอบหลักของ ผู้หลูแลแล มี 3 ส่วน คือ น้ำเต้า ท่อเสียง ลิ้น โดยน้ำเต้าเป็นส่วนที่ใช้ทำตัว ของผู้หลูแลแล โดยผลน้ำเต้าเป็นลักษณะเดียวกันกับผลน้ำเต้าที่ใช้ทำปาลิผู้หลู แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ความต้องการของผู้บรรเลง และผู้ผลิตเองที่ต้องการเสียงของผู้หลูแลแลที่มีความทุ้มนุ่ม ก็จะใช้ผล น้ำเต้าที่มีขนาดใหญ่ แต่หากต้องการเสียงกลางแหลมก็จะคัดเลือกผลน้ำเต้าที่ขนาดเล็กน้ำเต้าที่ก้าน สั้นจะทำให้การบรรเลงผู้หลูแลแลนั้นไม่สะดวก จึงต้องต่อส่วนปากท่อเป่าออกมา โดยตัดก้านน้ำเต้าที่ มีขนาดยาวและใหญ่กว่าก้านเดิม นำมาสวมเข้ากับปากผู้หลูแลแล ประโยชน์อีกประการหนึ่งของการ ต่อปากเป่าคือ น้ำลายของผู้บรรเลงเข้าไปติดที่ลิ้นผู้หลูแลแลได้ง่ายๆ ถ้าไม่ต่อปากผู้หลูแลแลอาจมี

น้ำลายเข้าไปติดที่ลิ้น ทำให้เสียงการบรรเลงติดขัด อีกทั้งยังสามารถนำข้อต่อปากเป่านั้นไปใช้กับฟลุ่หลูแลแลเครื่องอื่นๆ ได้อีกด้วย

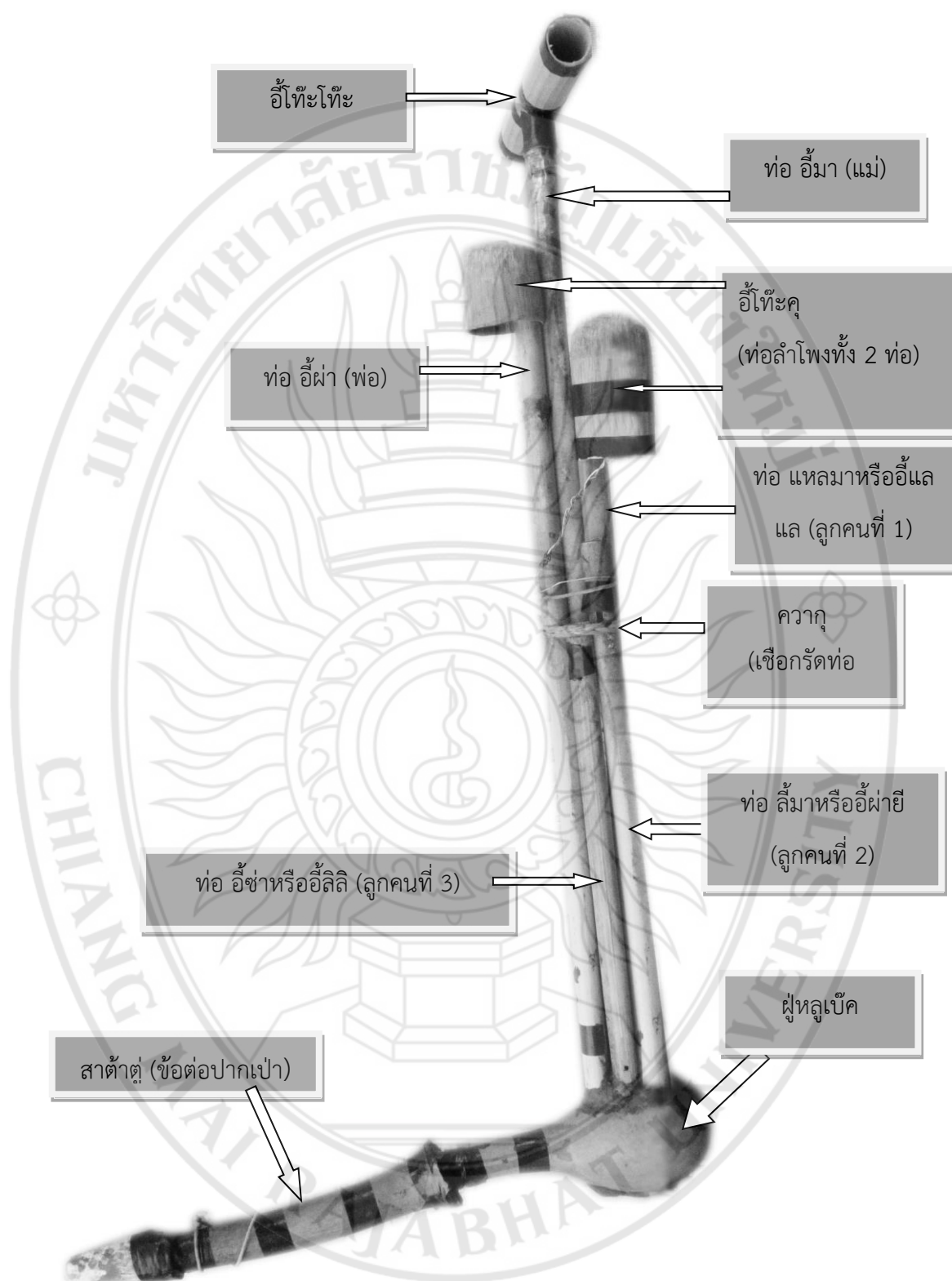
ภาพที่ 4.16 ลักษณะกายภาพทั่วไปของฟลุ่หลูแลแล

ภาพที่ 4.17 ผลน้ำเต้าที่ใช้ผลิตฟลุ่หลูแลแล

2.1) ลักษณะกายภาพผู้ดูแลแล

ภาพที่ 4.18 ท่อเสียงของฟูลูแลลแล
2.1.1) ท่อเสียง และส่วนประกอบของฟูลูแลลแล (อู๊)

ท่อเสียงของผู้หูลูแลลทำจากไม้เฮียะ จำนวนทั้งหมด 5 ท่อเสียง รวมทั้ง 5 ท่อเข้าด้วยกันสอดเข้ากับน้ำเต้า ติดด้วยขี้ชันโรง (เปี้ยะเหม่อซุ) ท่อเสียงของผู้หูลูแลลมีชื่อเรียกดังนี้

- ท่อ อี้มา (แม่) หรือเสียงตัวแม่ เป็นท่อที่ความยาวมากที่สุด มีระดับเสียงต่ำสุด
- ท่อ อี้ผ่า (พ่อ) หรือเสียงตัวผู้ มีความยาวรองลงมาจากท่อ อี้มา ให้เสียงสูงกว่า
- ท่อ แหลมาหรืออี้แลแล (ลูกคนที่ 1) มีความยาวรองลงมาจากท่อ อี้ผ่า ให้เสียงสูงกว่า
- ท่อ ลี้มาหรืออี้ผ่ายี (ลูกคนที่ 2) ขนาดสั้นกว่าท่อ แหลมา มีระดับเสียงสูงกว่า
- ท่อ อี้ซ่าหรืออี้ลิลิ (ลูกคนที่ 3) เป็นท่อที่มีขนาดสั้นที่สุด มีระดับเสียงสูงสุด
- ผู้หูลูเบ็ค หรือน้ำเต้า
- ควากู หรือเชือกรัดท่อเสียง 5 ท่อเข้าด้วยกัน บางทีผู้ผลิตใช้เชือกมัด หรืออาจใช้เชือก

หวายมัด

- อี้โทะคุ เป็นท่อลำโพงทั้ง 2 ท่อ มีไว้สำหรับครอบท่อเสียง ท่อ อี้ผ่า (พ่อ) และท่อ แหลมา

หรืออี้แลแล

- สาต่าตุ้ เป็นข้อต่อปากเป่าผู้หูลูแลล เพื่อต่อให้ท่อปากเป่ายาวขึ้น
- อี้โทะโทะ เป็นท่อลำโพงที่ถูกเจาะรูกลางท่อ แล้วนำมาเสียบเข้ากับท่อ อี้มา (แม่)

เพื่อขยายเสียงท่อให้เกิดเสียงดังกังวาน

2.1.2) ลิ้นผู้หูลูแลล (ผู้หูลูลาซุ)

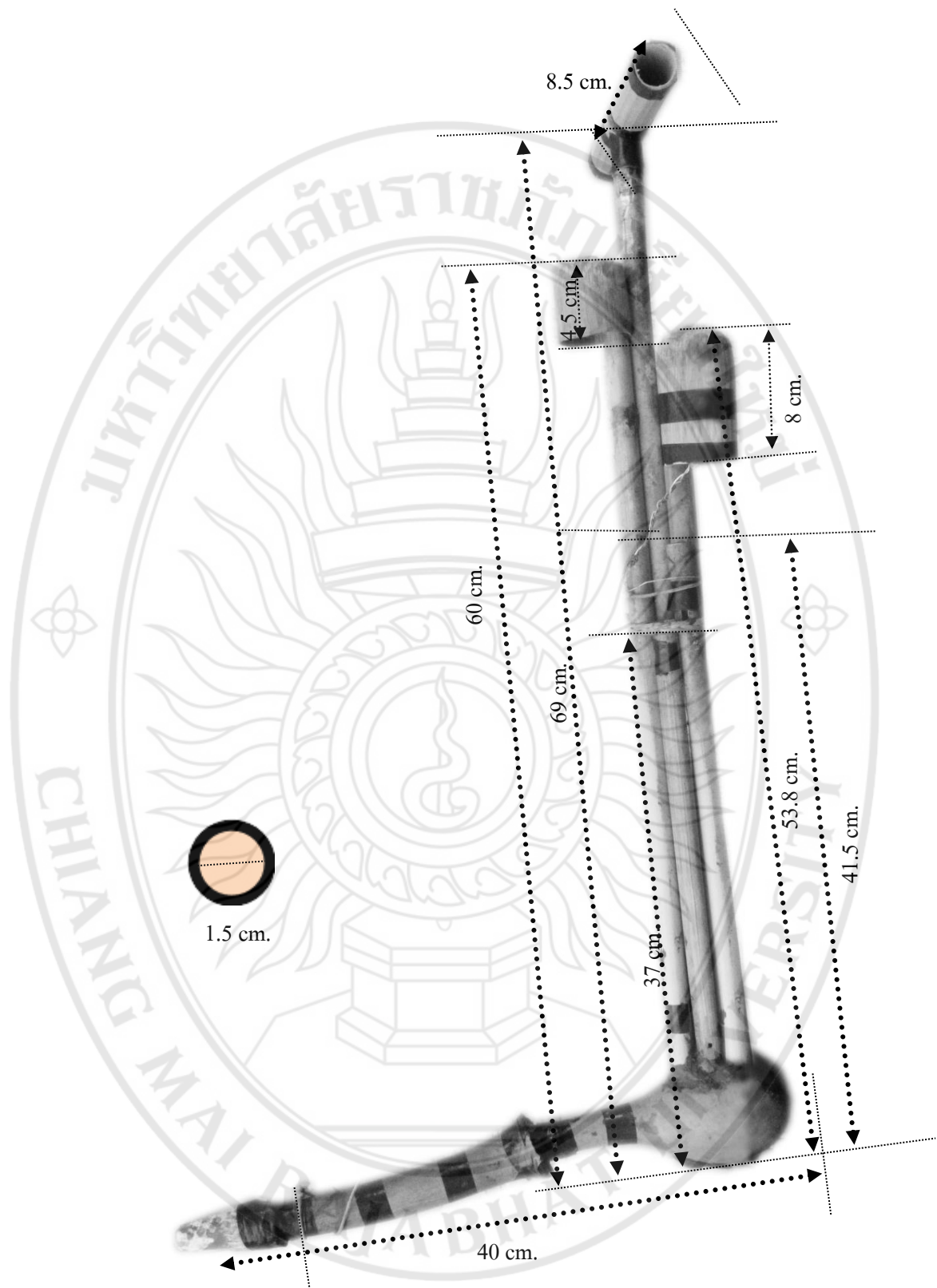
ลิ้นของผู้หูลูแลลเป็นลิ้นอิสระ (Free reed) เกิดเสียงโดยการเป่า และการดูดทำให้เสียงเดียวกัน ในแต่ละท่อเสียงมีลิ้นติดอยู่ขนาดความหนาของลิ้นในแต่ละท่อแตกต่างกัน ลิ้นของท่อที่ขนาดยาว ท่ออี้มาหมู่ (ท่อยาวสุด) จะมีความบางกว่าลิ้นของท่อที่สั้น ซึ่งทำให้เกิดเสียงต่ำ และท่ออี้ ลิลิ (ท่อสั้นสุด) ลิ้นจึงมีขนาดหนาที่สุดซึ่งจะทำให้เกิดเสียงสูง

ภาพที่ 4.19 ลิ้นผู้หูลูแลล

2.1.3) ลักษณะกายภาพผู้ดูแลแล

ภาพที่ 4.20 ลักษณะกายภาพผู้หล่แลแล

ภาพที่ 4.21 การปล่อยรูกดเสียง

ภาพที่ 4.22 การกดรูของท่อเสียง

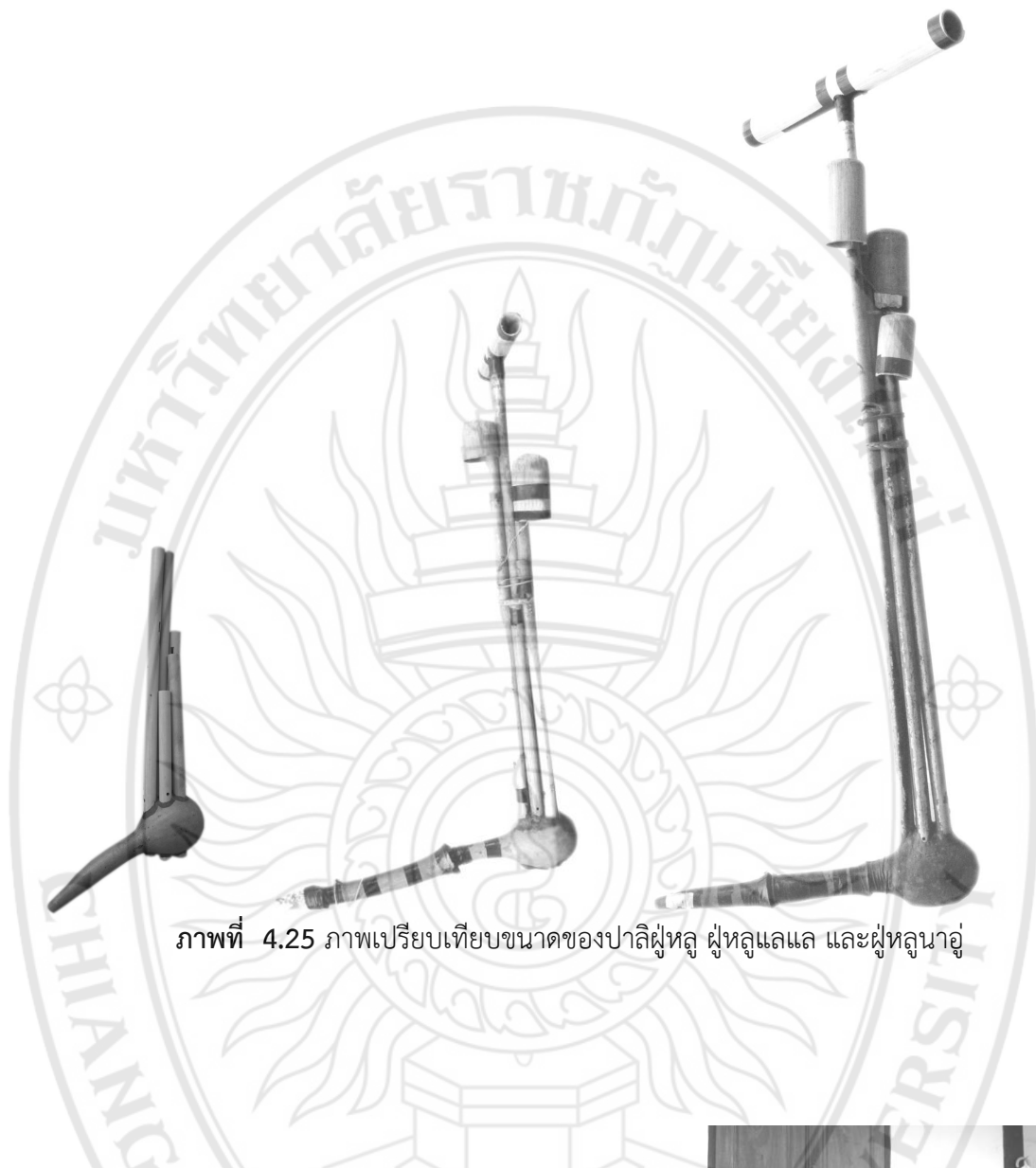
ภาพที่ 4.23 การวางมือขวาและมือซ้าย

4.2.3 ผู้หลุนาอู่

ผู้หลุนาอู่ เป็นแคนขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาแคนชาติพันธุ์ลื้อซู่ ท่อเสียงมีขนาดยาว ให้เสียงต่ำกว่าผู้หลุแลแล และปาลิผู้หลุ เป็นเครื่องดนตรีในกลุ่มเครื่องลมส่วนประกอบหลักของ ผู้หลุนาอู่ มี 3 ส่วน คือ น้ำเต้า ท่อเสียง ลิ้น อีกทั้งยังต้องมีท่อต่อของปากเป่าเพื่อให้ระยะจากปากเป่ากับช่วงมือจับผู้หลุนาอู่มีความพอดีกับผู้บรรเลง ทั้งนี้ผู้หลุนาอู่มีท่อน้ำไอ้ทะคุ หรือลำโพงจำนวน 3 ท่อ ครอบอยู่บนท่อน้ำไอ้ฝ่า (พ่อ), ท่อ แหลมาหรืออีแลแล (ลูกคนที่ 1) และท่อน้ำ ไอ้มาหรืออีฝ่ายี (ลูกคนที่ 2) ส่วนท่อน้ำไอ้ทะคุ หรือลำโพงครอบท่อน้ำ ไอ้มา (แม่) นั้นมีขนาดใหญ่ และยาวกว่าท่อน้ำไอ้ทะคุของผู้หลุแลแล

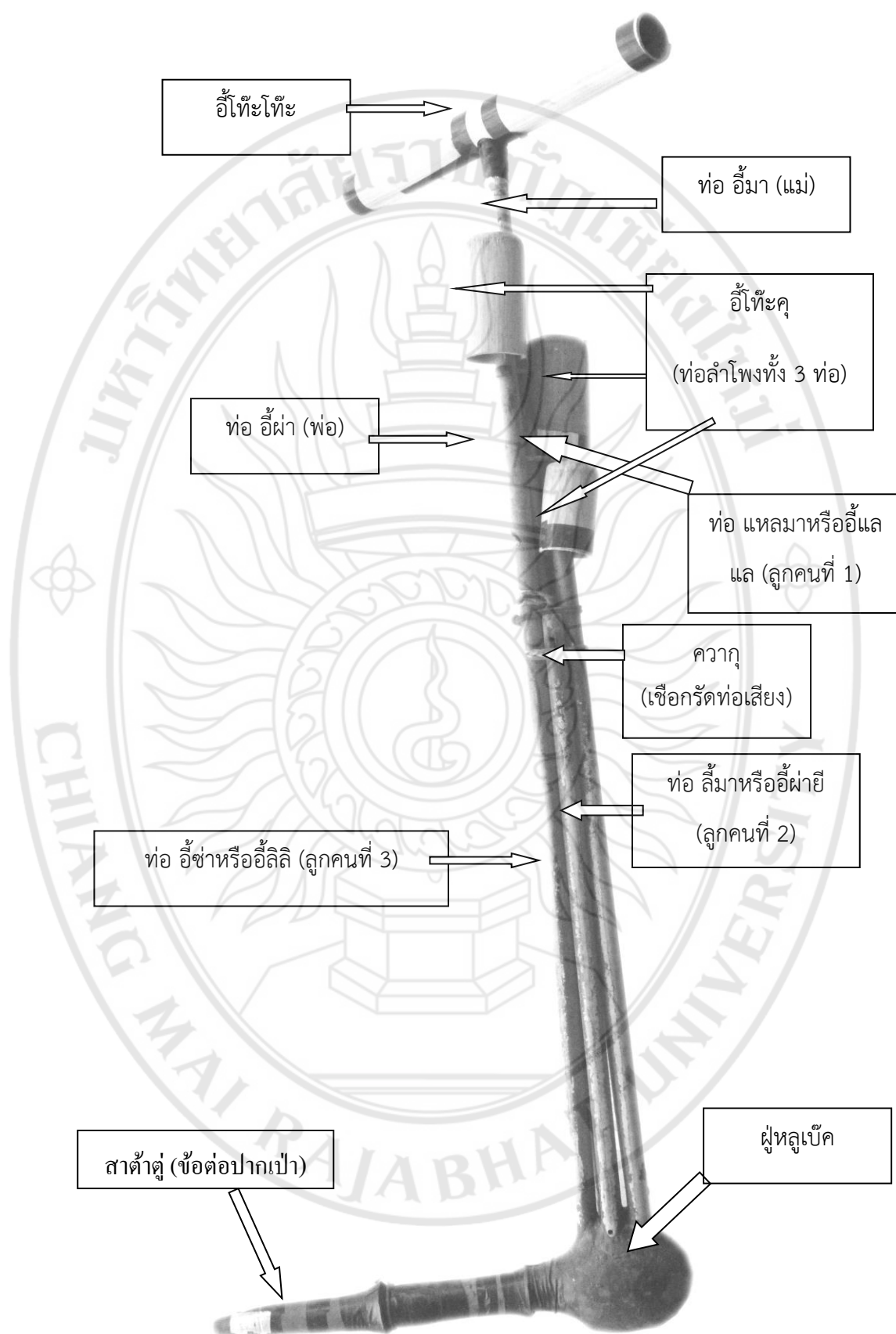
ภาพที่ 4.24 ลักษณะกายภาพของผู้หูลูนาอู่

ภาพที่ 4.25 ภาพเปรียบเทียบขนาดของปาฬิฝูหลู ฝูหลูแลแล และฝูหลูนาอู่

ภาพที่ 4.26 ภาพเปรียบเทียบการบรรเลง
ปาฬิฝูหลู (ซ้าย) ฝูหลูแลแล (กลาง) และฝูหลูนาอู่ (ขวา)

ภาพที่ 4.27 ท่อนเสียงของหลุนอู่

3.1) ท่อเสียงของฟูลูนาอู่ (อ๊) และส่วนประกอบอื่นๆ

ท่อเสียงของฟูลูนาอู่ทำจากไม้เฮียะ มีจำนวนทั้งหมด 5 ท่อเสียง รวมทั้ง 5 ท่อเข้าด้วยกัน สอดเข้ากับน้ำเต้า ติดด้วยขี้ชันโรง (เปี้ยะเหม่อซุ) ท่อเสียงของฟูลูนาอู่มีชื่อเรียกดังนี้

- ท่อ อี้มา (แม่) หรือเสียงตัวแม่ เป็นท่อที่มีความยาวมากที่สุด มีระดับเสียงต่ำสุด
- ท่อ อี้ผ่า (พ่อ) หรือเสียงตัวผู้ มีความยาวรองลงมาจากท่อ อี้มา ให้เสียงสูงกว่า
- ท่อ แหลมาหรืออี้แลแล (ลูกคนที่ 1) มีความยาวท่อดลงมาจากท่อ อี้ผ่า ให้เสียงสูงกว่า
- ท่อ ลี้มาหรืออี้ฝ่ายี้ (ลูกคนที่ 2) ขนาดสั้นกว่าท่อ แหลมา มีระดับเสียงสูงกว่า
- ท่อ อี้ซ่าหรืออี้ลิลี (ลูกคนที่ 3) เป็นท่อที่มีขนาดสั้นที่สุด มีระดับเสียงสูงสุด
- ฟูลูเบ็ค หรือน้ำเต้า
- ควากู หรือเชือกรัดท่อเสียง 5 ท่อเข้าด้วยกัน บางทีผู้ผลิตใช้เชือกมัด หรืออาจใช้เชือก

หวายมัด

- อี้โทะคุ เป็นท่อลำโพงทั้ง 2 ท่อ มีไว้สำหรับครอบท่อเสียง ท่อ อี้ผ่า (พ่อ) และท่อ แหลมาหรืออี้แลแล
- สาด้าตุ้ เป็นข้อต่อปากเป่าฟูลูนาอู่เพื่อต่อให้ท่อปากเป่ายาวขึ้น
- อี้โทะโทะ เป็นท่อลำโพงที่ถูกเจาะรูกลางท่อ แล้วนำมาเสียบเข้ากับท่อ อี้มา (แม่) เพื่อ

ขยายเสียงท่อให้เกิดเสียงดังกังวาน

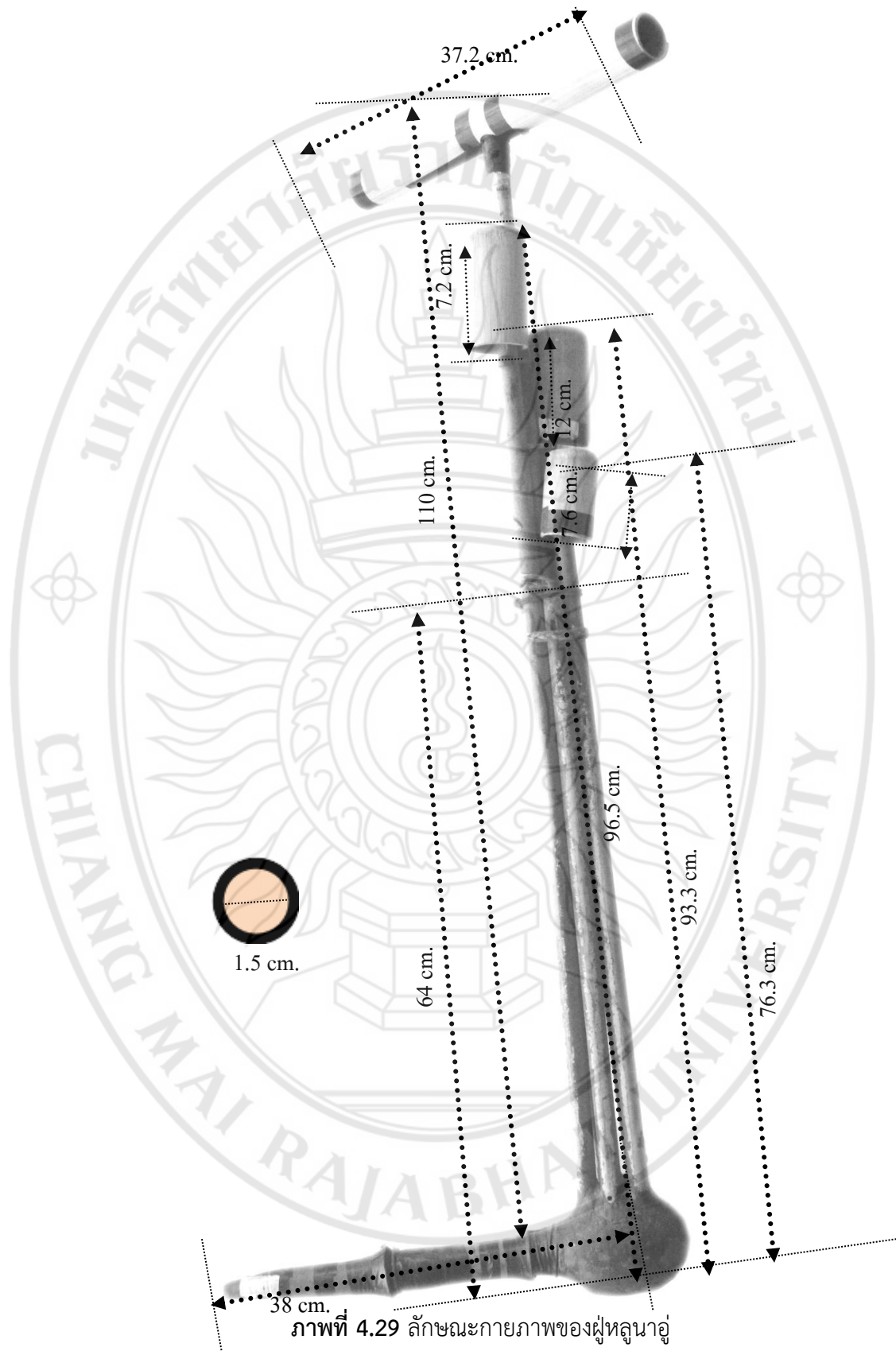
3.2) ลิ้นฟูลูนาอู่ (ฟูลูลาซุ)

ลิ้นของฟูลูนาอู่เป็นลิ้นลักษณะเดียวกันกับฟูลูแลแล และปาลิฟูลู

ภาพที่ 4.28 ลิ้นฟูลูนาอู่

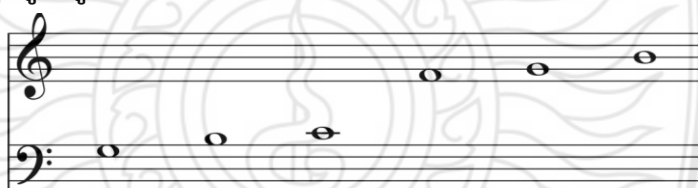

ตารางที่ 4.3 แสดงรายละเอียดลักษณะกายภาพของผู้หลุนาอู่

รายละเอียด	ความยาว (ซม.)
ท่อ อีมา (แม่)	110
ท่อ อีผ่า (พ่อ)	96.5
ท่อ แหลมาหรืออีแลแล (ลูกคนที่ 1)	93.3
ท่อ ลีมาหรืออีผ่ายี (ลูกคนที่ 2)	76.3
ท่อ อีซ่าหรืออีลีลี (ลูกคนที่ 3)	64
อีโทะคุ ครอบท่อ อีผ่า (พ่อ)	7.2
อีโทะคุ ครอบท่อ แหลมา (เหลน)	12
อีโทะคุ ครอบท่อ ลีมา (หลาน)	7.6
อีโทะโทะ	37.2
เส้นผ่านศูนย์กลางท่อเป่า	1.5

กลุ่มเสียงสำคัญ ผู้หลุนาอู่

3.3) การบรรเลงผู้หลุนาอู่

ผู้หลุนาอู่เป็นแคนขนาดใหญ่ เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลม เกิดเสียงจากการเป่าลมเข้า และดูดลมออก มีลักษณะการบรรเลงคล้ายกับปาลิผู้หลุและผู้หลุแลแล ทั้งนี้มีความแตกต่างกันตรงที่บทเพลงและจังหวะการเต้นรำ บทเพลงจากผู้หลุนาอู่เป็นเพลงที่ลักษณะช้ากว่าเพลงจาก ปาลิผู้หลุ และผู้หลุแลแลเนื่องด้วยเป็นแคนขนาดใหญ่ ผู้บรรเลงต้องใช้ลมจำนวนมากในการเป่า อีกทั้งบทเพลงผู้หลุนาอู่เป็นบทเพลงที่มีกลอนเพลงเก่าแก่ มีเพียงนักดนตรีผู้สูงอายุที่จดจำกลอนเพลงและถ่ายทอดออกจากเป็นเสียงผู้หลุนาอู่ได้

ภาพที่ 4.30 การบรรเลงฟูลูนาอู๋

4.2.4) ซือป้อ

ซือป้อ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย เกิดเสียงจากการดีด มีลักษณะเดียวกันกับซึงของชาวล้านนาทางภาคเหนือของประเทศไทย ซือป้อเป็นเครื่องดนตรีที่นิยมใช้บรรเลงในงานรื่นเริง เช่น งานปีใหม่ พิธีกินข้าวโพดใหม่ และงานแต่งงาน ประวัติความเป็นมาและการกำเนิดของซือป้อไม่แน่ชัดแต่มีการสืบทอดเครื่องดนตรีชิ้นนี้จากบรรพบุรุษ ซึ่งอาศัยการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นด้วยวิธีมุขปาฐะ เมื่อชาวลีซูได้ยินเสียงซือป้อในบริเวณบ้านใกล้เรือนเคียง หรือในพิธีงานต่างๆ ก็จะมารวมตัวกัน เพื่อเต้นรำ ตีหม่า สนทนา ชมการแสดง

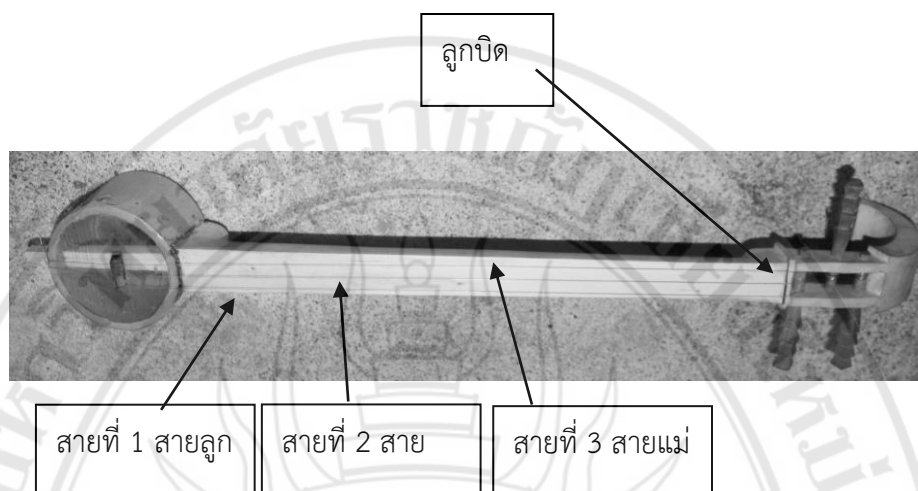

ภาพที่ 4.31 ซือป้อ

4.1) ลักษณะทางกายภาพของซือป้อ

ซือป้อ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย (Chordophone) ที่ใช้การดีดเพื่อให้เกิดเสียง มี 3 สาย เรียกสายล่างสุดว่าสายลูก สายกลางว่าสายพ่อ และสายบนสุดว่าสายแม่ ตัวเครื่องทำมาจากไม้เนื้อแข็ง เช่นไม้ซ้อ ไม้สัก ไม้ตะเคียน ส่วนประกอบของซือป้อ มีรายละเอียดต่อไปนี้

- ส่วนคอ มีผลิตจากไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ซ้อ ไม้สัก ไม้ตะเคียน เหลาคอยาวให้ได้สัดส่วนคล้ายคอกีตาร์ ปลายส่วนหัวของคอโค้งงอ เขาะร่องเพื่อใส่ลูกบิด จำนวน 3 รู ด้านหน้าใส่ให้แบนเรียบ ด้านหลังโค้งมน ด้านติดกับกล่องเสียงเหลาเป็นท่อนขนาดเล็กเพื่อสอดเข้ากับส่วนกล่อง

ภาพที่ 4.32 ลักษณะทางกายภาพของซ็ือป้อ

- ส่วนกลองเสียง หรือกะโหลก ผลิตจากไม้เนื้อแข็งทรงกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 9 เซนติเมตร ด้านหน้าซึ่งด้วยหนังหุ้มหรือ หนังตะกวอด ปัจจุบันใช้ขวดพลาสติกใส หรือขวดน้ำอัดลม ทดแทน ยึดขอบด้วยตะปู ด้านหลังฉลุวลดลายสวยงาม ปัจจุบันมีกลองเสียง 2 แบบ คือแบบดั้งเดิมที่ ผลิตด้วยไม้เนื้อแข็ง และผลิตด้วยท่อไม้ประปาที่มีขนาดใกล้เคียงกับกลองเสียงแบบดั้งเดิม

ภาพที่ 4.33 การชิงหนังแลนส่วนของกลองเสียง

ภาพที่ 4.34 ด้านหลังฉลุวลดลายสวยงาม

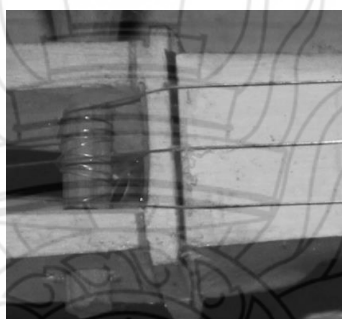
- สายของซ็ือป้อ มี 3 สาย ได้แก่ อีฉ่าจะ คือ สายล่างหรือสาย 1 ชาวลีซูเรียกเป็นสายลูก อีฉ่าจะ สายกลางหรือสายที่ 2 ชาวลีซูเรียกเป็นสายพ่อ และอีหม่าจะ สายบนหรือสายที่ 3 ชาวลีซูเรียกเป็นสายแม่ ในอดีตสายของซ็ือป้อทำมาจากสายลวดทองแดง ปัจจุบันใช้สายกีตาร์โปร่งทดแทน

- ลูกบิด หรือ ซือบือนาโปะ ผลิตจากไม้เนื้อแข็งยาว 9 เซนติเมตร ด้านหนึ่งเล็กเรียว เพื่อใส่สาย ม้วนยึดติดกับลูกบิด ส่วนอีกด้านหนึ่งทำเป็นขั้นๆ เพื่อใช้หมุนสาย

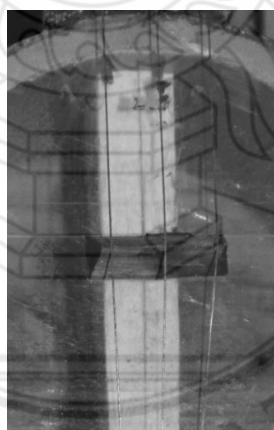
ภาพที่ 4.35 ลูกบิดซือบือ

- ห้อยคอของซือบือ หรือ ซือบืออ่าโมชะ ผลิตจากไม้ หรือโลหะ มีความยาวเท่ากับหน้ากว้างของคอซือบือ มีหน้าที่ยกสายให้พ้นจากแผ่นหน้าของคอ และเพื่อรักษาระยะห่างของแต่ละสาย มีลักษณะคล้ายห้อยของกีตาร์แต่มีขนาดเล็กกว่า

ภาพที่ 4.36 ห้อยคอของซือบือ

- สะพานสาย หรือ ซือบืออ่าโม ผลิตจากเขาควาย บางครั้งใช้ไม้เนื้อแข็งทดแทน วางตำแหน่งระหว่างกลางของหน้าด้านหน้าของซือบือ เพื่อรองรับสายซือบือให้พาดผ่านไปยังลูกบิด

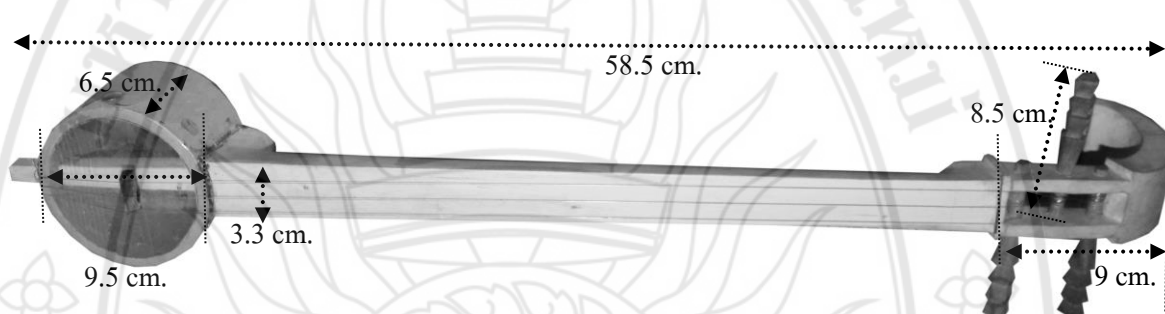

ภาพที่ 4.37 สะพานสาย

- ที่ติด หรือ ปู้จี ผลิตจากส่วนปลายของเขาสัตว์ ประเภท เขากวาง เขาวัวหรือเขาควาย ยาวประมาณ 5 เซนติเมตร ผู้บรรเลงใช้นิ้วชี้สอดเข้าไปที่ติด จากนั้นดีดสายด้วยส่วนปลายของเขาสัตว์

ภาพที่ 4.38 การติดสายซ็ือบี้

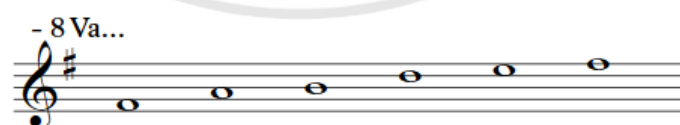

ภาพที่ 4.39 ลักษณะทางกายภาพของซ็ือบี้

ตารางที่ 4.4 แสดงรายละเอียดลักษณะทางกายภาพของซ็ือบี้

รายละเอียด	ความยาว (ซม.)
ส่วนคอ	58.5
หน้ากว้างของคอ	3.3
ความยาวลูกบิด	8.5
เส้นผ่านศูนย์กลางกลองเสียง	9.5
ความลึกของกลองเสียง	6.5
ความยาวจากหย่องคอซ็ือบี้ถึงปลายคอ	9
ความยาวจากสะพานสายถึงหย่องคอซ็ือบี้	42.5

กลุ่มเสียงสำคัญ ซ็ือบี้

4.2) การบรรเลงซออู้

การบรรเลงซออู้ โดยมือซ้ายจับคอซออู้ใช้นิ้วหัวแม่ และนิ้วชี้มือจับบริเวณปลายคอ ลักษณะคล้ายจับคอกีตาร์ จากนั้นเอียงนิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง เข้ามาทางกล่องเสียงซึ่งเป็นทิศทางการการกดสาย และเกี่ยวสาย มือขวาให้นิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือจับที่คัต (เขาสัตว์) นิ้วกลาง นิ้วนาง วางเรียงลงมาประคองไว้หรือแตะบริเวณหนังหน้าของกล่องเสียง การดีดซออู้โดยวิธีการใช้เขาสัตว์ ดีดลง บนสาย 1 สาย 2 สาย 3 ทั้งนี้ก็ถนัดมือขวา ยังกดน้ำหนึ่บนหนังหน้ากล่องเสียงเพื่อประคองซออู้ ดังนั้นเวลาดีดสายทั้ง 3 สาย ต้องใช้ข้อมือขึ้นลงๆ ตลอดเวลา

ภาพที่ 4.40 การบรรเลงซออู้

4.3 วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ลahu

เครื่องดนตรีที่ของกกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ได้แก่ หน่อซ้อแหล่ หรือแคน ซึ่งชาวลาหู่ใช้เพื่อประกอบพิธีกรรมโดยเฉพาะการเต้นจะคีหรือเต้นรำช่วงเทศกาลปีใหม่ของลาหู่ อีกทั้งเครื่องดนตรีหน่อซ้อแหล่ยังนำมาบรรเลงประกอบพิธีกรรมสำคัญต่าง ๆ ด้วย เครื่องดนตรีมีลักษณะทางกายภาพคล้ายกับปาลิผู้หลู เป็นเครื่องเป่าประเภทลิ้นอิสระ เป่าลมออก ดุมลมเข้าเพื่อให้เกิดเสียง ท่อเสียง แต่ละท่อมี่ลิ้นประกบเข้า สอดเข้ากับน้ำเต้า การเชื่อมต่อของท่อเสียงกับน้ำเต้าใช้ซี่ชันโรง² เพื่อยึดให้แน่น ส่วนประกอบของหน่อซ้อแหล่ได้แก่ 1. น้ำเต้า (อิกผู้ว) 2. ไม้ไผ่ท่อเสียง (ไม้ไผ่เนอฮู่) 3. ซี่ชันโรง (เปงจี้) 4. ไม้ไผ่ทำลิ้น (ไม้ไผ่ซู่)

² ซี่ชันโรง เกิดจากอุจระของชันโรงซึ่งเป็นประเภทเดียวกับผึ้ง "ชันโรง" ชันโรงเป็นชื่อพื้นเมือง (Local name) และมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค เช่น ภาคเหนือเรียกว่า ตัวซี้ตัง หรือ แมลงซี้ตัง ภาคใต้ เรียกว่า "อุง" ภาคตะวันออก เรียกว่า "ตัวซำมะโรง" หรือ "แมลงอีโลม" ภาคอีสาน เรียกว่า "แมลงซี้สุด" ซึ่งซี่ชันของแมลงซี้สุดนี้เองที่นำไปอุดรูแคน แผ่นไม้ระนาดเอก โปงกลาง ที่มา ศูนย์บริการร่วมกรมส่งเสริมเกษตรกรรม (<http://www.servicelink.doe.go.th>)

ภาพที่ 4.41 การบรรเลงหน่อชื้อหฺล๊ะ

4.3.1 วิธีการทำหน่อชื้อหฺล๊ะ

- นำผลน้ำเต้าที่รูปร่างยาว ตัดตรงส่วนปลายออก นำไปตากให้แห้ง จากนั้นนำมา เจาะรู เพื่อเอาเมล็ดน้ำเต้าออก
- เจาะรูทั้งด้านบน และด้านล่างทั้งหมด 5 รู ทั้งนี้ขนาดของรูที่เจาะขึ้นอยู่กับขนาดของท่อเสียงทั้ง 5 ท่อ

ภาพที่ 4.42 หน่อชื้อหฺล๊ะ

- ตัดไม้เสียบ และตากแห้ง จำนวน 5 ท่อ โดยขนาดความยาวจะขึ้นอยู่กับขนาดของน้ำเต้าที่เตรียมไว้แล้ว

ภาพที่ 4.43 ส่วนประกอบหน่อชื้อหฺล๊ะ

- ทำลื่นของหน่อซ้อแหล่ ซึ่งผลิตจากไม้ไผ่ที่มีเนื้อละเอียดและความทนทานสูงชื่อไม้ไผ่ชุม ตัดเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า เหลวลื่นให้มีความบางทั้งนี้ความยาวของลื่น 5 ลื่นจะมีขนาดต่างกันตามระดับเสียง

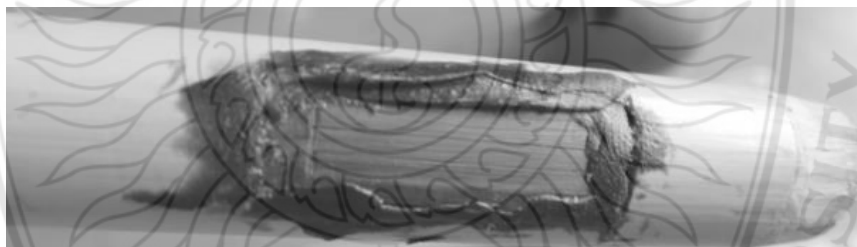

ภาพที่ 4.44 ท่อเสียงหน่อซ้อแหล่

ภาพที่ 4.45 ลื่นหน่อซ้อแหล่

- ตัดลื่นเข้ากับท่อเสียงโดยใช้ชิ้นโรงเชื่อมโดยรอบของขอบ และนำลื่นมาติดให้สนิท จากนั้นตั้งเสียงโดยทดลองเป่าจากลื่นเปล่า และเป่ากับท่อเสียงเพื่อเปรียบเทียบ

ภาพที่ 4.46 การติดลื่นหน่อซ้อแหล่

- สอดท่อเสียงเข้ากับน้ำเต้า แล้วยึดติดด้วยชิ้นโรง

ภาพที่ 4.47 การสอดท่อเข้าเน้้าเต้าห่อซื่อไห่

4.3.2 ลักษณะกายภาพของห่อซื่อไห่

ห่อซื่อไห่มีทั้งหมด 5 ท่อเสียง

- น้ำเต้ามีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 35 เซนติเมตร
- ท่อเสียงท่อที่ 1 ความยาวประมาณ 48 เซนติเมตร
- ท่อเสียงท่อที่ 2 ความยาวประมาณ 48 เซนติเมตร
- ท่อเสียงท่อที่ 3 ความยาวประมาณ 35 เซนติเมตร
- ท่อเสียงท่อที่ 4 ความยาวประมาณ 32 เซนติเมตร
- ท่อเสียงท่อที่ 5 ความยาวประมาณ 28 เซนติเมตร
- เส้นผ่านศูนย์กลางของรูเสียงประมาณ 2 เซนติเมตร
- เส้นรอบวงของท่อเสียงประมาณ 4.5 เซนติเมตร

4.3.3 การบรรเลงห่อซื่อไห่

ลักษณะการบรรเลงห่อซื่อไห่ เหมือนการบรรเลงปาลิผู้หลูเครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซู แต่บทเพลง และเทคนิควิธีการจะมีความแตกต่างกันบ้าง มือซ้ายนิ้วหัวแม่มือกดรูของท่อเสียงที่ 1, นิ้วชี้กดรูของท่อเสียงที่ 2, นิ้วกลางกดรูเสียงของท่อที่ 4 และ 5 ส่วนมือขวา ใช้หัวแม่มือกดรูด้านล่างของท่อเสียง, นิ้วกลางกดรูของท่อเสียงที่ 3

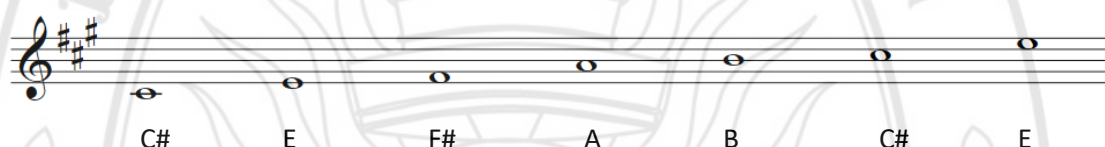
ภาพที่ 4.48 การใช้นิ้วมือซ้าย

ภาพที่ 4.49 การเปิดปิดนิ้วมือขวา

4.3.4 กลุ่มเสียงสำคัญของหน่อซื่อแหล่

ระบบเสียงของหน่อซื่อแหล่มี 5 ท่อ 7 เสียง

หากวิเคราะห์จากระดับเสียงของหน่อซื่อแหล่จึงจัดเรียงโน้ตใหม่เป็นบันไดเสียงเพนทาโทนิค คือ A B C# E และ F#

4.3.5 บทบาทของหน่อซื่อแหล่

การศึกษาองค์ความรู้ดนตรีของชาวลาคูในพื้นที่ศึกษา พบว่าดนตรีมีส่วนสำคัญในทุกส่วนของพิธีกรรม โดยเฉพาะงานใหญ่ของลาหู่เช่นงานปีใหม่ งานกินข้าวใหม่ การแต่งงานคือ ทำบุญบ้าน และทำบุญหมู่บ้าน ซึ่งต้องมีเครื่องดนตรีหน่อซื่อแหล่เป็นหลัก ซึ่งเชื่อว่าการบรรเลงหน่อซื่อแหล่เพื่อสื่อสารกับผีฟ้าให้รับรู้ถึงพิธีกรรมให้อำนวยอวยพรให้งานนั้น ๆ มีความราบรื่น ชาวบ้านในชุมชนมีแต่ความสุข นำสิ่งดี ๆ มาในหมู่บ้าน อีกทั้งยังสร้างความบันเทิงให้แก่ชาวบ้านผู้ร่วมงาน

ดนตรีลาหู่ยังเป็นศูนย์รวมความบันเทิง ทั้งนี้เกิดจากที่ชาวบ้านเข้าร่วมพิธีเช่นงานปีใหม่ มีการแต่งงานคือ ดนตรีจะเป็นส่วนนำพาผู้คนเข้าเต้นร่วมกันสร้างความสนุกสนาน สร้างความสามัคคีแก่คนในหมู่บ้าน คนไหนที่เหนื่อยจากการเต้นรำจึงหยุดพักนั่งจิบน้ำชา ตั้งวงพูดคุยอย่างสนุกสนาน บ้างก็มีโอกาสได้ทดลองฝึกเป่าหน่อซื่อแหล่ กลุ่มเยาวชนมีการจับกลุ่มเล่นประต็ดและพูดคุยบริเวณในลานเต้นบ้าง ด้านนอกลานเต้นจะคี่บ้าง

วัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ เป็นสิ่งที่เชื่อมความสัมพันธ์ภายในชุมชน บทเพลงของลาหู่จึงมีบทบาทสำคัญในงานประเพณีที่สืบทอดกันมา บทบาทในการใช้สร้างความสัมพันธ์ ระหว่างผู้คน

ในชุมชน และต่างชุมชน บทเพลงอันเกิดจากการเล่นเครื่องดนตรีต่าง ๆ ของชาวลาหู่มีความเก่าแก่ที่สุดเป็นสิ่งที่สามารถเชื่อมความสัมพันธ์สำหรับสมาชิกในครอบครัว และสมาชิกของชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมกับการกิจกรรมชุมชน การสื่อสารด้วยภาษาดนตรีเป็นสิ่งที่สังคมลาหู่ยึดถือเป็นประเพณีปฏิบัติกันอย่างแยกไม่ออกจากสังคมยุคปัจจุบันที่รับวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามา

4.4 วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ดาระอั้ง

ผู้วิจัยศึกษาดนตรีของชาติพันธุ์ดาระอั้ง หมู่บ้านนอแล หมู่ที่ 14 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีเครื่องดนตรี 3 ประเภท คือ ดิ่ง, หว่อ และเพลงร้อง

4.4.1 ดิ่ง

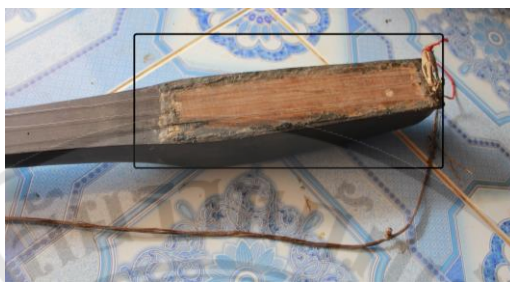
ดิ่ง หรือพิณ เป็นเครื่องดนตรีประเภท เครื่องสาย (Chordophones) ดิ่ง เป็นภาษา ดาระอั้ง โดยเครื่องดนตรีนี้ผลิตจากไม้ชิ้นเดียว เกิดเสียงโดยอาศัยการสั่นสะเทือนของสายจำนวน 3 สาย ลำตัวทำจากไม้เนื้อแข็ง ตั้งเสียงได้หลายวิธี บทเพลงของดิ่งบรรเลงในหลายโอกาส เช่น ดิ่งบรรเลงประกอบการรำวง ดิ่งเพื่อใช้จีบสาว และดิ่งบรรเลงยามว่างจากการงาน

ภาพที่ 4.50 นายจ้อย นายหลู่ นักดนตรี ดิ่ง

1.1) ส่วนประกอบของดิ่ง

- **กล่องเสียง** มีลักษณะเป็นไม้กลวง นิยมทำจากไม้เนื้ออ่อนหรือไม้สักทั้งท่อน คว้านข้างใน กลวงให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เหลือขอบโดยรอบกับพื้นกล่องเสียงซึ่งไม่หนามากนัก ความหนาของกล่องเสียงขึ้นอยู่กับชนิดของไม้ที่จะใช้ทำ และขนาดของดิ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ผลิต และนักดนตรีที่ต้องการ

ภาพที่ 4.51 กล้องเสียง

- สะพานสาย เป็นที่รองสายผลิตจากลูกตะกั่ว หรือลูกปิ่นตะกั่วจำนวนประมาณ 15-20 ลูก นำมาเผาไฟให้ละลายด้วยความร้อนสูง จากนั้นนำมาตีให้แบนความหนาประมาณ 1 เซนติเมตร ความยาวประมาณ 4 เซนติเมตร สะพานสายมีหน้าที่รองสายดีด ทั้ง 3 สาย โดยการสอดสายผ่านขอบไม้ซึ่งเจาะรูไว้ 3 รู แล้วพาดกับสะพานสาย เสียงที่ได้จากสะพานสายมีความกังวานกว่าสะพานสายที่ทำจากไม้

ภาพที่ 4.52 สะพานสาย

ภาพที่ 4.53 ส่วนหัวของดีดด้านหน้า

ภาพที่ 4.54 ส่วนหัวของดิ่งด้านหลัง

- **ส่วนหัวของดิ่ง** ประกอบด้วยสะพานสายบน และชุดลูกบิด 1) สะพานสายบนทำจากไม้ไผ่ อยู่ปลายบนสุดของดิ่งเพื่อรองรับสายให้ยกสูงจากตัวดิ่ง ระยะความสูงของสะพานสายบนประมาณ 0.5 เซนติเมตร 2) ชุดลูกบิด ผลิตจากไม้เนื้อแข็งจำนวน 3 ชิ้น ถูกสอดเข้าไปส่วนหัวของดิ่งที่เจาะรูไว้จำนวน 3 รู ลูกบิดนี้มีหน้าที่พันสายดิ่ง และตั้งสายดิ่ง โดยวิธีการนำสายดิ่งที่สอดมาจากสะพานสายล่าง แล้วดึงสายดิ่งมาพาดสะพานสายบน จากนั้นสอดเข้ารูในชุดลูกบิด แล้วพันสายเข้ากับลูกบิด วิธีตั้งเสียงดิ่งมีหลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเล่นบทเพลงลักษณะแบบไหน การหมุนลูกบิดเพื่อให้ได้เสียงที่ต้องการ จากนั้นใช้สันมือกระทุ้ง หรือดันลูกบิดให้ยึดติดกับส่วนหัวดิ่งโดยไม่ให้สายคลายออกได้

- **คอดิ่ง** มีลักษณะเป็นคันยาวหนาที่บิ้นต่อจากกล่องเสียงไปสู่คอ เป็นไม้เนื้อแข็งท่อนเดียว เพื่อให้ทนทาน และเสียงที่ดังออกมาไพเราะ ตอนปลายของคอกมีลูกบิดสอดไว้บนคอ ด้านหน้าของคอดิ่งทำแบนเรียบเสมอกัน ส่วนด้านหลังของคอดิ่งมีลักษณะโค้งรับกับมือผู้บรรเลง ช่างผู้ผลิตขัดผิวไม้ให้เรียบเพื่อให้การบรรเลงได้อย่างไหลลื่นไม่มีสะดุด

ภาพที่ 4.55 คอดิ่งด้านหน้า

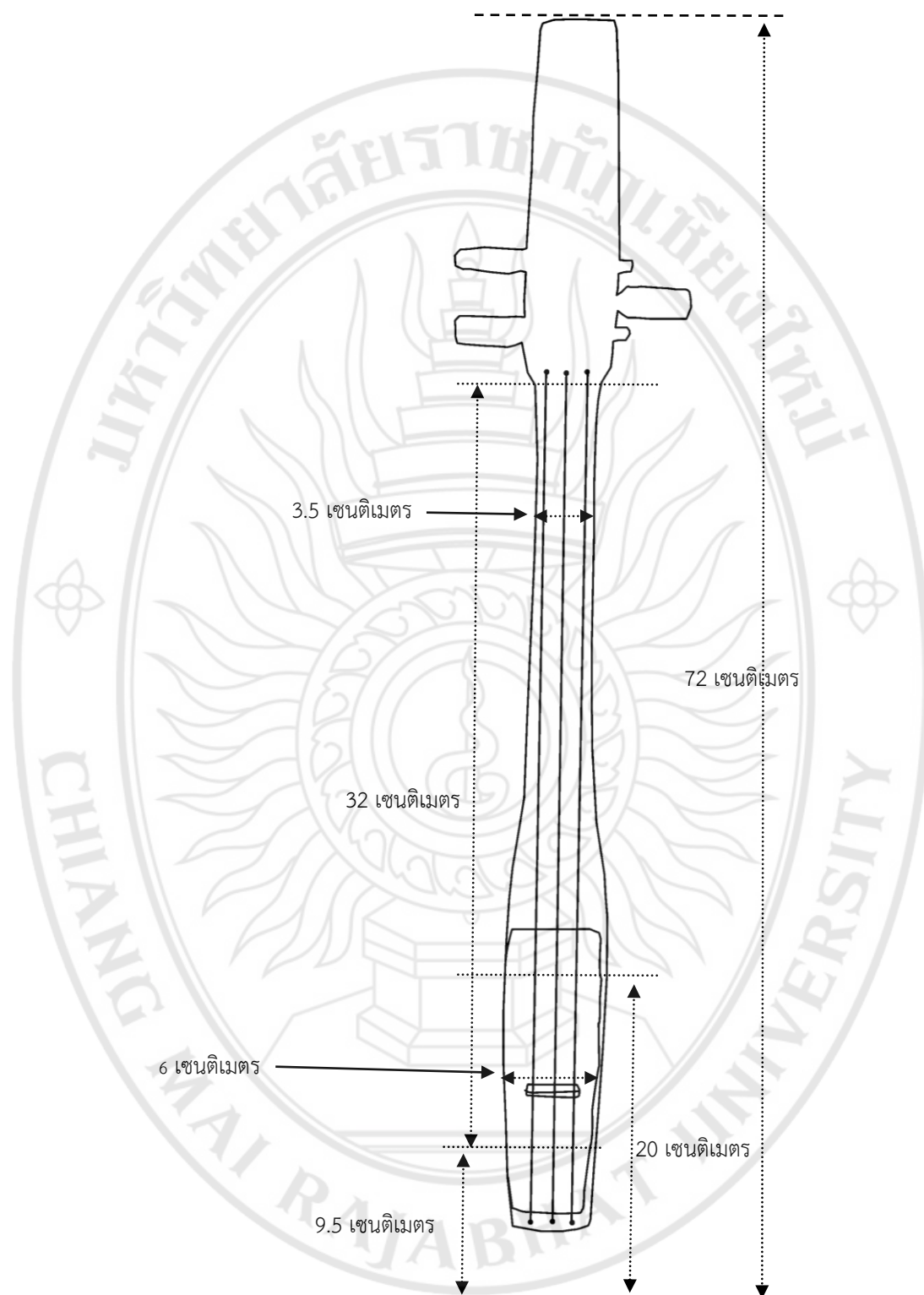

ภาพที่ 4.56 คอดิ่งด้านหลัง

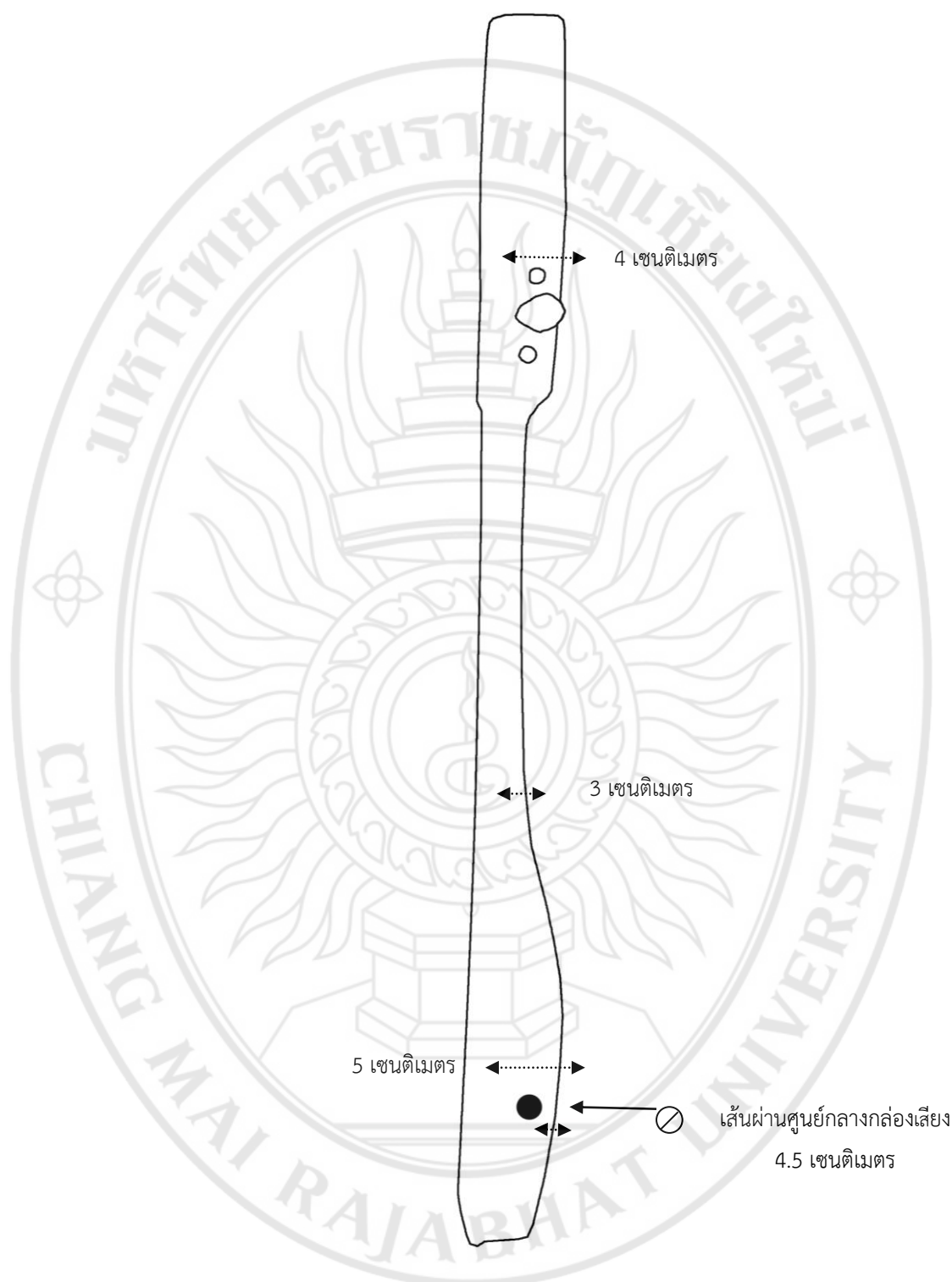
- **สายดิ่ง** ทำจากสายเบรครถจักรยาน หรือสายกีตาร์โปร่ง มีจำนวน 3 เส้น การตั้งเสียงของดิ่งทำได้ 2 วิธีคือวิธีธรรมดา และวิธีใช้ก้อนหินขนาดเล็กดันให้สายที่ 3 สูงขึ้น จนเกิดเสียงสูงขึ้น ลักษณะนี้เป็นการตั้งเสียงสำหรับบทเพลงร่าง หรือเต็นรำ ซึ่งเป็นบทเพลงโบราณดั้งเดิม การดันก้อนหินขนาดเล็กได้สายที่ 3 นั้น จะทำให้เสียงที่ติดบนสายนั้น เกิดเสียงกังวานและแจ่มใสชัดเจน

ภาพที่ 4.57 วิธีการตั้งเสียงโดยใช้ก้อนหินดันสายเพื่อให้ได้ระดับเสียง

ภาพที่ 4.58 ภาพจำลองด้านหน้าของดิ่ง

ภาพที่ 4.59 ภาพจำลองด้านข้างของดิ่ง

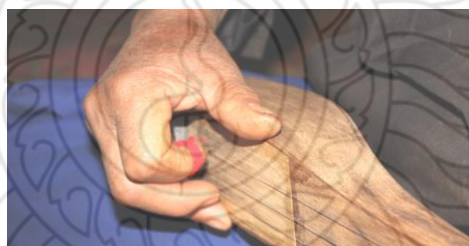
จากภาพแสดงภาพจำลองของดิ่งด้านหน้า มีความยาวจากกล่องเสียงถึงชุดใส่ลูกบิดประมาณ 72 เซนติเมตร ความยาวของชุดกล่องเสียงประมาณ 20 เซนติเมตร ความยาวจากฐานล่างสุดของชุด

กล่องเสียงถึงสะพานสายประมาณ 9.5 เซนติเมตร ความยาวจากสะพานสายล่างถึงสะพานสายบนประมาณ 32 เซนติเมตร ความกว้างของกล่องเสียงประมาณ 6 เซนติเมตร และความกว้างของช่วงคอตั้งประมาณ 3.5 เซนติเมตร

จากภาพแสดงให้เห็นถึงภาพจำลองของดิ่งด้านข้าง ความกว้างของลำตัวตั้งประมาณ 5 เซนติเมตร ความกว้างของคอตั้งประมาณ 3 เซนติเมตร ความกว้างของชุดลูกบิดประมาณ 4 เซนติเมตร และ เส้นผ่านศูนย์กลางกล่องเสียงประมาณ 1.5 เซนติเมตร

ภาพที่ 4.60 การตั้งเสียงแบบปกติไม่ใช้ก้อนหิน

ภาพที่ 4.61 การดีด และเกี่ยวสายตั้ง

- ขนไก่สำหรับดีดสาย โดยตัดก้านขนไก่ออกเป็นแนวเฉียง จากนั้นพันนิ้วกับก้านขนไก่ด้วยด้าย เพื่อป้องกันการหลุดตกของขนไก่ และดีดสายด้วยวิธีสะบัดนิ้วชี้ขึ้นลง โดยให้ก้านขนไก่ติดกับสายตั้ง

ภาพที่ 4.62 ขนไก่ใช้ดีดสายตั้ง

4.4.2 หว่อ

หว่า เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องลม เป็นปี่น้ำเต้า ผลิตเสียงโดยอาศัยการสั่นสะเทือนของอากาศ หรือลมเป็นหลักสำคัญ กระแสลมถูกบังคับให้พุ่งไปปะทะ ผ่านลิ้นแล้วจึงเกิดเสียง ท่อเสียงทำหน้าที่เป็นตัวกำธร และเปลี่ยนระดับความสูง – ต่ำด้วยการกดรู ส่วนปากเป่าทำจากน้ำเต้า และส่วนไถ่ระดับเสียงทำจากไม้ไผ่เจาะรู 7 รู ลักษณะการบรรเลงคล้ายวิธีการบรรเลงขลุ่ยไทย

ภาพที่ 4.63 ภาพการเป่าหว่า

ส่วนประกอบของหว่า

- ลิ้นของ หว่า เป็นลิ้นอิสระ ทำจากทองแดง ขนาดบาง ความยาวประมาณ 1 เซนติเมตร เกิดเสียงได้โดยการเป่าลมผ่านท่อเป่า และการดูดลมผ่านท่อเป่า ทั้งนี้การเป่า หรือดูด 1 ครั้งจะทำให้เกิดเสียงของโน้ตเดียวกัน

ภาพที่ 4.64 ภาพลิ้นของหว่า

- ท่อเสียงของหว่า ผลิตจากไม้ไผ่ตรง มีลักษณะคล้ายกับขลุ่ยไม้ไผ่ของไทย วัดจากด้านที่ใส่ลิ้นหว่า จนถึงปลายท่อ มีความยาวประมาณ 43 เซนติเมตร การนำท่อของหว่าสอดใส่เข้าไปในน้ำเต้าซึ่งเป็นส่วนเป่าลมเข้า - ออก ทั้งนี้ลมที่ถูกเป่า - ดูด จะถูกเก็บไว้ในตัวน้ำเต้า และกระทบกับลิ้นของหว่าทำให้เกิดการสั่นสะเทือน เมื่อผู้เล่นกดบริเวณรูกดเสียงทั้ง 7 รู จะเกิดเสียงโน้ตต่างๆ

ภาพที่ 4.65 การวัดความยาวของท่อเสียงหว่อ

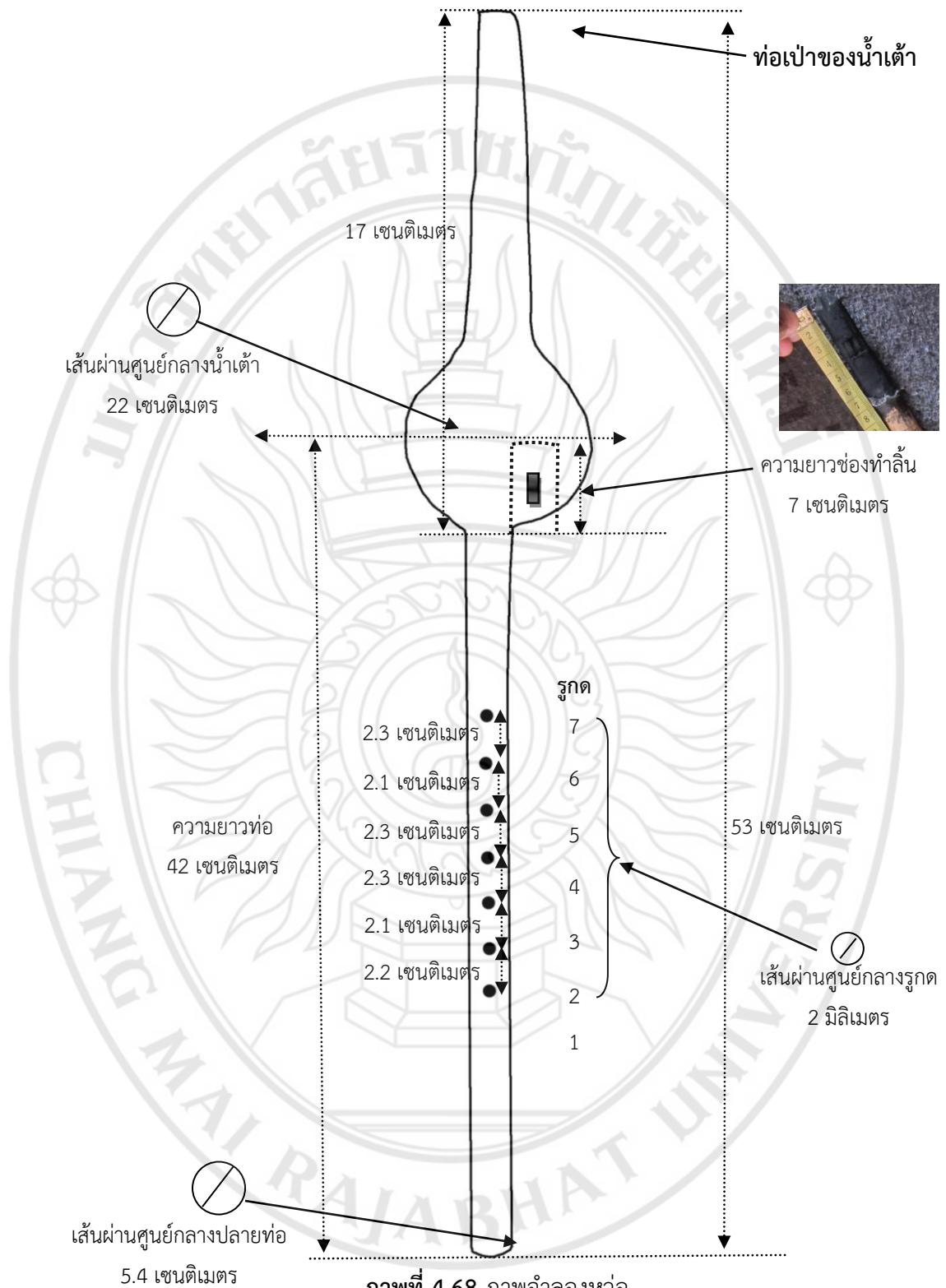
- น้ำเต้า ขณะเป่าลมหรือดูด น้ำเต้าเป็นตัวเก็บเสียง หรือเก็บลม และเมื่อกดรูเสียง ลมจะทำให้เกิดการสั่นสะเทือนของลิ้นจึงทำให้เกิดเป็นเสียงโน้ตต่างๆ บางครั้งมีการนำน้ำเต้าเจาะรู 2-3 รู ต่อเข้ากับปลายของท่อเป่าหว่อ จะทำให้เกิดเสียงก้องกังวาน หุ่น นุ่มลึก ลักษณะเช่นเดียวกับ หน่อกล้วย มา เครื่องดนตรีแคนขนาดใหญ่ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ และผู้หลุนาอู่ เครื่องดนตรีแคนขนาดใหญ่ของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซู ซึ่งมีน้ำเต้าครอบไว้ส่วนปลายของท่อเป่าเพื่อให้เกิดเสียงกังวานเช่นกัน หากไม่มีผลน้ำเต้า นักดนตรีจะใช้ขวดพลาสติกตัดใช้เฉพาะส่วนคอขวดสวมใส่ท่อของหว่อ ซึ่งให้เสียงดังกังวานอีกแบบหนึ่ง

ภาพที่ 4.66 ภาพหว่อของนายยะ มอเมือง

ภาพที่ 4.67 ภาพขวดพลาสติกต่อเข้าปลายของท่อเป่าหว่อ

จากภาพแสดงให้เห็นถึงภาพจำลองห่อ ความยาวจากท่อเป่าของน้ำเต้าถึงปลายท่อ ประมาณ 53 เซนติเมตร ความยาวของท่อน้ำเต้าประมาณ 17 เซนติเมตร เส้นผ่านศูนย์กลางน้ำเต้า

ประมาณ 22 เซนติเมตร ความยาวช่องทำลิ้นประมาณ 7 เซนติเมตร ความยาวท่อประมาณ 42 เซนติเมตร และ เส้นผ่านศูนย์กลางปลายท่อประมาณ 5.4 เซนติเมตร

ระยะห่างจากจุดศูนย์กลางของรูท่อด 1-2 คือ 2.2 เซนติเมตร ระยะห่างของรูท่อด 2-3 คือ 2.1 เซนติเมตร ระยะห่างของรูท่อด 3-4 คือ 2.3 เซนติเมตร ระยะห่างของรูท่อด 4-5 คือ 2.3 เซนติเมตร ระยะห่างของรูท่อด 5-6 คือ 2.1 เซนติเมตร และ ระยะห่างของรูท่อด 6-7 คือ 2.3 เซนติเมตร

ภาพที่ 4.69 การกดหว่อ

ลักษณะการบรรเลงหว่อคล้ายกับการบรรเลงขลุ่ยไทย ผู้บรรเลงใช้มือซ้ายอยู่ด้านบนโดยวางนิ้วมือซ้ายคือ นิ้วชี้กดที่รูที่ 7 นิ้วกลางกดที่ 6 นิ้วนางกดที่ 5 ส่วนมือด้านขวา นิ้วชี้กดที่ 4 นิ้วกลางกดที่ 3 นิ้วนางกดที่ 2 และ นิ้วก้อยกดที่ 1 ทั้งนี้หากผู้บรรเลงถนัดใช้มือขวาอยู่ด้านบน มือซ้ายอยู่ด้านล่างก็สามารถทำได้เช่นกัน

โดยสรุปเครื่องดนตรีของชาติพันธุ์ดาร์อั้ง มีด้วยกัน 2 ชนิด คือ ดิ่ง และหว่อ ดังนี้

ดิ่ง เป็นเครื่องดนตรีประเภท เครื่องสาย มี 3 สาย เครื่องดนตรีนี้ผลิตจากไม้ชิ้นเดียวผลิตเสียงโดยอาศัยการสั่นสะเทือนของสายเป็นแหล่งกำเนิดเสียง ลำตัวทำจากไม้เนื้อแข็ง ตั้งเสียงได้หลายวิธี บทเพลงของดิ่งบรรเลงในหลายโอกาส เช่น ดิ่งรำวง ดิ่งจีบสาว และดิ่งบรรเลงยามว่างงาน ส่วนประกอบของดิ่ง คือ กล้องเสียง สะพานสาย สะพานสายบน ชุดลูกบิด คอดิ่ง สายดิ่ง ขนไก่ สำหรับดีดสาย

หว่อ หรือ ปี่น้ำเต้า เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องลม ผลิตเสียงโดยอาศัยการสั่นสะเทือนของอากาศ ส่วนไ่ระดับเสียงทำจากไม้ไผ่ เจาะรู 7 รู ลักษณะการบรรเลงหว่อคล้ายกับการบรรเลงขลุ่ยไทย ส่วนประกอบของหว่อ ลิ้นของหว่อ เป็นลิ้นอิสระ ทำจากทองแดงขนาดบาง การเป่าหรือดูดนั้นทำให้เกิดเสียงของโน้ตเดียวกัน ท่อของหว่อผลิตจากไม้ไผ่ตรง มีลักษณะคล้ายกับขลุ่ยไม้ไผ่ของไทย ทั้งนี้สอดใส่ลิ้นเข้าไปในท่อเพื่อทำให้เกิดเสียง น้ำเต้าขนาดเล็ก เป็นตัวเก็บเสียงหรือเก็บลมขณะเป่าลมหรือดูด

4.5 วัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ

เครื่องดนตรีเตหน่ากู

เตหน่ากูเป็นเครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนว่ามีมาตั้งแต่เมื่อไหร่ แต่สันนิษฐานจากการอพยพที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยงที่เดิมอาศัยอยู่ทางตะวันออกของทิเบต ได้อพยพเข้าไปตั้งอาณาจักรในประเทศจีนเมื่อ 733 ปีก่อนพุทธกาล จีนเรียกชาวกะเหรี่ยงว่า ชาติโจว เมื่อถูกจีนรุกรานจึงอพยพมาอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำแยงซี มลฑลยูนนานแล้วถอยร่นมาอยู่ระหว่างแม่น้ำโขงและแม่น้ำสาละวิน จากนั้นอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพม่าก่อนที่จะขยายเข้ามาอยู่ในพื้นที่ของประเทศไทย

ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับปกากะญอเมื่อสมัยอพยพโยกย้ายถิ่นฐานจากการรุกรานของข้าศึก เมื่อครั้งอพยพต้องเจอกับศัตรูตลอดเวลาายต่อเนื่องหน้าตักจ่อ ก็นำเตหน่า 12 สาย มาบรรเลงเพลง เมื่อศัตรูที่ได้ยินเสียงก็เคลิบเคลิ้มหลับไหล หยุดนิ่งไม่เคลื่อนไหว ทหารปกากะญอได้ทีก็ไล่พาดฟันศัตรู เอาชนะมาได้ทุกครั้งไป และเมื่อหมดสงคราม เตหน่ากูจึงเป็นเครื่องดนตรีแห่งความรัก และความสันติ

1) ลักษณะกายภาพเตหน่ากู

เตหน่ากูเป็นเครื่องดนตรีประจำชนเผ่าปกากะญอ แปลว่าเครื่องดีดที่มีคอโค้งงอ ส่วนหัวเตหน่ามีรูปร่างหน้าตาหลายแบบทั้งที่แกะสลักเป็นงู นก เก้งหรือควาย เดิมทีเตหน่าทำจากไม้ท่อนเดียว ปัจจุบันดัดแปลงเอาไม้สองท่อนมาต่อกัน เหตุผลที่ต้องแกะสลักรูปนกเขาในส่วนหัวเตหน่า เพราะชาวปกากะญอเชื่อว่านกเขาสามารถสื่อสารจากคอยหนึ่งไปอีกคอยหนึ่ง เปรียบเสมือนการใช้เสียงเพลงเพื่อสื่อสารกับผู้ฟัง แต่หัวเตหน่าเป็นงูก็เชื่อว่างูเป็นสัตว์อันตรายพลัง

2) ส่วนประกอบเตหน่ากู

- กล้องเสียงเตหน่ากู ในปัจจุบันทำจากไม้สักหรือไม้เนื้ออ่อนจำนวน 2 ชิ้น ชิ้นที่หนึ่งจะเป็นท่อนเพื่อนำมาเป็นตัวเตหน่ากู

ภาพที่ 4.70 ไม้สำหรับทำตัวเตหน้ากู

ภาพที่ 4.71 กล้องเสียงเตหน้ากู

- คอหรือทวน ผลิตจากแผ่นไม้มีความหนาประมาณ 2 นิ้ว กว้างไม่ต่ำกว่า 8 นิ้ว เนื่องจากจะต้องนำมาตัดให้โค้งงอ ทั้งนี้ไม้มีความกว้างมากจะได้ความโค้งเยอะเช่นกัน

ภาพที่ 4.72 ความหนาของไม้
สำหรับทำเตหน้ากู

ภาพที่ 4.73 ความกว้างของไม้
สำหรับทำเตหน้ากู

ภาพที่ 4.74 ลักษณะคอหรือทวนของเตหน้ากู

- ลูกบิดเตหน้ากู หรืออะหนาวี มักทำจากไม้ไผ่ที่มีอายุ 3-4 ปี หรือแกนไม้เนื้อแข็ง มีตั้งแต่ 6 – 12 อัน

ภาพที่ 4.75 ลูกบิดเตหน้ากู

- 4) อะโซ่เจ้อหรือฝาปิดโพรง ทำจากหนังสัตว์ ต่อมาทำจากสังกะสีไม่ว่าจะเป็นปื๊บหรือหลังคาสังกะสีทั่วไป เนื่องจากหนังสัตว์มีปฏิกิริยากับอุณหภูมิรอบข้าง ถ้าหนาวหนังจะแข็งตัว ถ้าร้อนหนังจะอ่อนตัวมีผลต่อการตั้งสาย

ภาพที่ 4.76 ฝาปิดเตหน้ากู

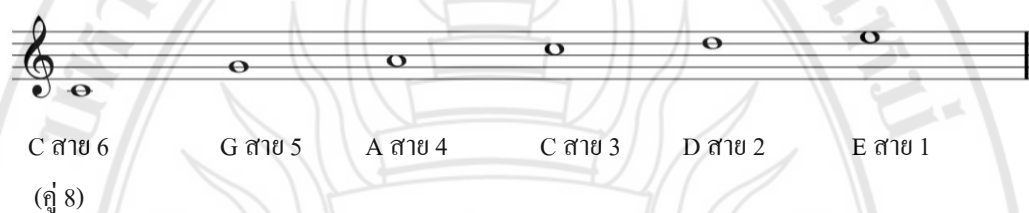
- สายเตหน้า หรือ อะป्ली ใช้สายเบรกรถจักรยาน โดยคัดเลือกสายและทำให้ตึง แต่ทั้งนี้ด้วยลักษณะของสายจักรยานที่เป็นเกรียว จึงเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสำเนียงเสียงเตหน้ากูซึ่งสายกีตาร์ก็มาทดแทนไม่ได้

3) การตั้งสายเตหน่ากู

เตหน่ากูมีหลายประเภทได้แก่ แบบ 6 สาย, 7 สาย และ 8 สาย ซึ่งการตั้งสายจะเรียงลำดับจากสายสั้นสุดเรียงจากกล่องเสียงไปยังคอเตหน่ากู โดยวิธีตั้งเสียง ดังนี้

บันไดเสียงเมเจอร์ (Major scale)

การตั้งสายเตหน่ากูแบบบันไดเสียงเมเจอร์ 5 เสียง (Major pentatonic scale) ที่มีจำนวนสาย 6 สายลักษณะการตั้งสายจะเป็นดังนี้

- บันไดเสียงเมเจอร์ 5 เสียง จำนวน 7 สาย

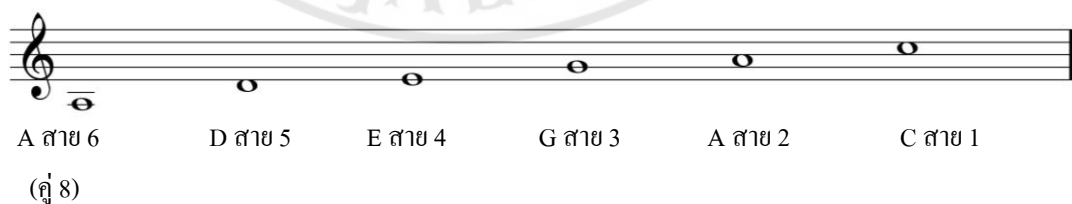

- บันไดเสียงเมเจอร์ 5 เสียงจำนวน 8 สาย

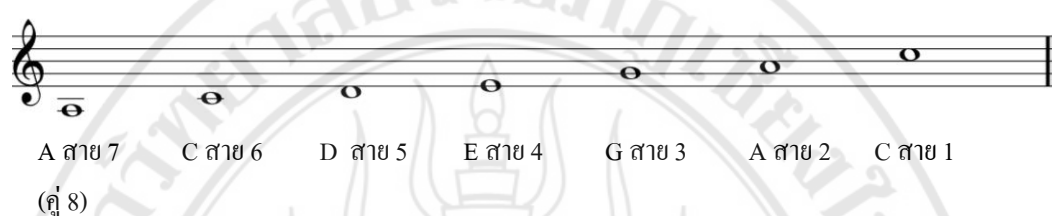

บันไดเสียงไมเนอร์

- บันไดเสียงไมเนอร์ 5 เสียง (Minor pentatonic scale) จำนวน 6 สาย ลักษณะการตั้งสายดังนี้

- บันไดเสียงไมเนอร์ 5 เสียง จำนวน 7 สาย ดังนี้

- บันไดเสียงไมเนอร์ 5 เสียง จำนวน 8 สาย ดังนี้

4) บรรเลงเตหน่ากู

โดยส่วนมากมักวาเตหน่ากูไว้บริเวณหน้าขา มือซ้ายจับคอเตหน่ากู นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย สอดอยู่ระหว่างลูกบิด ส่วนมือขวามีลักษณะการบรรเลงเหมือนกีตาร์คลาสสิก นั่นคือใช้นิ้วหัวแม่มือดีดสายลง นิ้วชี้ นิ้วกลาง และนิ้วนางเกี่ยวสายขึ้น ทั้งนี้การวางนิ้วและลักษณะการบรรเลงเตหน่ากูไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงรูปแบบหนึ่งที่พบเห็นสำหรับผู้เล่นยาวชนเป็นส่วนใหญ่

ภาพที่ 4.77 ลักษณะการบรรเลงเตหน่ากู

เตหน่ากูเป็นเครื่องดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ปะกาเกอญอ รับอิทธิพลจากเครื่องอยู่พม่า ไม่สามารถบอกได้ว่ามีมาตั้งแต่เมื่อไหร่ ในการนำเข้ามาของเตหน่ากูตำบลบ้านจันทร์นำมาเผยแพร่จากอาจารย์พนา และอาจารย์ทองดี ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากอาจารย์โซโลมอล ครั้งที่ได้ไปศึกษาด้านพระคัมภีร์ในประเทศพม่า ได้ศึกษาเตหน่ากูควบคู่ไปด้วย และนำกลับมาด้วยและได้นำมาเผยแพร่ให้แก่ชาวปกาเกอญอในอำเภอแม่แจ่ม

เตหน่ากูเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายโดยการดีด มีการพัฒนาระบบการตั้งสายเป็นระบบสากล สามารถเทียบเสียงให้เข้ากับบันไดเสียงเมเจอร์ และไมเนอร์ เตหน่ากูบรรเลงได้ทั้งทำนองและเป็นคู่เสียง หรือคอร์ดได้เช่นเดียวกัน การบรรเลงเตหน่ากูประกอบการือธำ หรือคำสวนของปกาเกอญอเป็นเอกลักษณ์ทางดนตรีชาติพันธุ์ที่ดนตรีเป็นส่วนประกอบของบทคำสอนที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความน่าสนใจยิ่งขึ้น อีกทั้งการบรรเลงเตหน่ากูยังใช้สำหรับสร้างความบันเทิงได้อีกทางหนึ่ง

